
Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut mezinárodních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Tažení senátora McCarthyho proti státnímu
departmentu a departmentu obrany v době druhého
Trumanova prezidentství**

Vypracoval: Tomáš Burda

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Miloš Calda

květen 2006

Tomáš Burda

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Tažení senátora McCarthyho proti státnímu departmentu a departmentu obrany v době druhého Trumanova prezidentství“ jsem vypracoval samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 15. května 2006

Tomáš Burda

Poděkování

Chtěl bych vyjádřit úctu a poděkování svému vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Miloši Caldovi za jeho cenné odborné připomínky, rady a náměty, které mi pomohly k dokončení této práce.

Děkuji také své matce a babičce za jejich stálou podporu při studiu.

1	Úvod	1
1.1	<i>Charakteristika tématu</i>	1
1.2	<i>Hlavní teze</i>	2
1.3	<i>Zhodnocení literatury</i>	2
2	Stat'	6
2.1	<i>Trumanova doktrína a její realizace</i>	6
2.2	<i>Antikomunismus na domácí scéně</i>	7
2.2.1	Program prověřování loajality federálních zaměstnanců	8
2.2.2	Prezidentská kampaň 1948	9
2.2.3	Soudní proces s vůdci Komunistické strany USA	11
2.3	<i>Nesnáze na Dálném východě – téma „ztracené Číny“</i>	12
2.4	<i>Případ Algera Hisse a jeho dopady</i>	15
2.5	<i>Tažení proti státnímu departmentu</i>	19
2.5.1	McCarthyho cesta do Wheelingu	19
2.5.2	Šetření Tydingsovy komise	21
2.5.3	Vliv války v Koreji	27
2.6	<i>Federální antikomunistická legislativa</i>	29
2.7	<i>Kampaň proti generálu Marshallovi</i>	30
2.8	<i>McCarthyho role v prezidentských volbách 1952</i>	35
2.9	<i>Republikánské vítězství a změna McCarthyho postavení</i>	37
3	Závěr	39
4	Resumé	41
5	Použitá literatura	43
5.1	<i>Prameny</i>	43
5.2	<i>Sekundární literatura</i>	43
5.3	<i>Internet</i>	43

---

1 Úvod

1.1 Charakteristika tématu

Snad žádný jednotlivec neovlivnil politickou scénu a veřejné mínění ve Spojených státech na začátku padesátých let takovým způsobem jako republikánský senátor z Wisconsinu jménem Joseph Raymond McCarthy. Počátkem roku 1950 zahájil tento dosud téměř neznámý politik ze Středozápadu křížovou výpravu za „vykořenění“ komunismu. Zaměřil se přitom zejména na federální instituce, o nichž prohlašoval, že jsou kvůli nedbalosti Trumanovy demokratické vlády infiltrované komunisty a jejich sympatizanty. Hlavními terči McCarthyho i jeho vlivných stoupců, patřících především k pravicovému křídlu Republikánské strany, byly státní department vedený Deanem Achesonem a během probíhající korejské války rovněž department obrany, v jehož čele v letech 1950 - 1951 stál George C. Marshall.

Toto nevybíravé protivládní tažení, jehož se stal McCarthy mediálním i politickým symbolem, vypuklo pro Trumanovu vládu v nejméně příhodné době zostřující se studené války, kdy byla americká veřejnost šokována sérií velmi závažných událostí. Mezi ně bezesporu patřily komunistický triumf v Číně a usvědčení bývalého pracovníka státního departmentu Algera Hise z křivého svědectví, týkajícího se jeho podílu na špionáži ve prospěch Sovětského svazu. Postup komunismu na Dálném východě, vrcholící za války v Koreji, spolu s podezřením, že sami komunisté nebo jejich spolupracovníci působí i v těch nejvyšších sférách americké politiky, dodávaly McCarthyho kontroverzním obviněním na věrohodnosti, třebaže se posléze ukázalo, že byla většinou nepodložená.

McCarthyho a ostatním radikálním antikomunistům se díky jejich téměř neutuchající agresivní kampani nakonec podařilo značně poškodit prestiž Trumanovy vlády, která se navzdory svým dřívějším antikomunistickým iniciativám nyní ocitla v hluboké defenzívě a v očích mnoha Američanů se začala jevit jako příliš měkká a nedůsledná při obraně národní bezpečnosti před další „rudou hrozbou.“ Zásluhy Trumanovy demokratické exekutivy v boji proti komunismu na domácí i mezinárodní scéně byly zpochybněny, což se podepsalo na Trumanově rozhodnutí neusilovat o znovuzvolení do Bílého domu a částečně i na následné drtivé porážce demokratického kandidáta Adlaie Stevensona v listopadových prezidentských volbách roku 1952. Dokonce ani tajemníkovi obrany Marshallovi, který na svém postu vystupoval převážně nadstranicky, se nepodařilo zastavit příval kritiky a nakonec se rozhodl

---

rezignovat. Samotnému McCarthymu antikomunistické tažení naopak pomohlo uhájit křeslo v Senátu. Později se dočkal i předsednictví ve stálém senátním Podvýboru pro vyšetřování podvrtné činnosti (*Permanent Subcommittee on Investigations*, PSI), jehož široká působnost senátorovi zaručovala značný politický vliv i dostatečnou publicitu, o níž usiloval především. I pro McCarthyho konzervativní stoupence představoval vyhraněný antikomunismus velkou příležitost, které dokázali náležitě využít.

Kabelogramy posílané mezi Moskvou a sovětskými agenty působícími na území Spojených států, které se americkým bezpečnostním službám podařilo dešifrovat v rámci tajného projektu *VENONA*¹, i archívy SSSR odtajněné po skončení studené války ukázaly, že sovětští špióni nebo jejich spolupracovníci navzdory všem bezpečnostním opatřením skutečně pronikli i na některé významné pozice ve státní správě. Nejsou však známy žádné důkazy o tom, že by sám senátor McCarthy o těchto dešifrovaných kabelogramech věděl. Zprávy získané díky projektu *VENONA*, které byly zveřejněny Ústřední zpravodajskou službou (CIA) a Národní bezpečnostní službou (NSA) v letech 1995 a 1996, ani dosud odtajněná část sovětských archívů navíc drtivou většinu McCarthyho obvinění nepotvrzují.

1.2 Hlavní teze

Ve své bakalářské práci se snažím nalézt odpověď na jednu z klíčových otázek souvisejících s tématem mccarthismu, která zní: Bylo McCarthyho křížové tažení proti komunistům a jejich sympatizantům ve federálních institucích konečným důsledkem antikomunistické politiky samotné Trumanovy vlády nebo spíše reakcí pravicového konzervativního křídla Republikánské strany na frustraci z dlouhého setrvávání v opozici a na její opovržení vůči politickým elitám vládnoucích demokratů spjatým s Novým údělem, která obratně využívala napjatou atmosféru studené války ?

1.3 Zhodnocení literatury

Období mccarthismu, jeho příčinám a důsledkům se věnuje celá řada převážně zahraničních publikací, jejichž autory jsou většinou američtí historici, politologové nebo publicisté. Málokteré z nich jsou však dostupné v českého překladu. Vzhledem k zaměření své bakalářské práce jsem čerpal především z těch publikací, které pojednávají o hlavních aktérech střetu mezi republikánským senátorem Josephem McCarthyem, reprezentujícím

---

¹ Podrobné informace o projektu VENONA viz stránka: <http://nsa.gov/publications/public00039.cfm>

---

americkou krajní pravici, a vrcholnými představiteli Trumanovy demokratické exekutivy, mezi které patřili státní tajemník Dean Acheson spolu s tajemníkem obrany Georgem Marshalllem.

Jedním z mých nejdůležitějších pramenů, s jehož závěry se nejvíce ztotožňuji, byla kniha amerického historika Richarda Frieda nazvaná „*Nightmare in Red: The McCarthy Era in Perspective*.“² Fried se s časovým odstupem zabývá antikomunismem a jeho projevy ve Spojených státech od meziválečného období až po padesátá léta, kdy se jeho hlavním symbolem stal právě senátor McCarthy. Při svém pátrání po hlavních příčinách mccarthismu, který definuje jako politický fenomén daleko přesahující osobu samotného Josepha McCarthyho, se Fried přiklání ke stanovisku, že spočívají zejména v protestech a nenaplněných ambicích konzervativních politiků, z nichž většina pocházela z opoziční Republikánské strany. Zároveň ale upozorňuje, že antikomunismus zůstával a zůstává trvale přítomen v základních hodnotách sdílených naprostou většinou americké společnosti. Dále podotýká, že jistou roli v podpoře mccarthismu patrně sehrálo i znepokojení řady konzervativně smýšlejících Američanů z převratných společenských a politických změn, které nastaly po druhé světové válce. Přínos tohoto díla shledávám zejména v tom, že si jeho autor zachovává poměrně velkou míru objektivity a neopomíjí ani alternativní pohledy na problematiku mccarthismu.

McCarthyho křížové tažení proti komunistům je rovněž tématem knihy francouzské politoložky Marie-France Toinetové, jež vyšla i v českém překladu pod názvem „*Hon na čarodějnice 1947-1957: mccarthismus*.“³ Jak napovídá již samotný název této publikace, Toinetová nalézá počátky mccarthismu a jeho kontroverzních praktik v antikomunistické legislativě iniciované Trumanovou demokratickou vládou už v závěru čtyřicátých let.

Prakticky tato všechna antikomunistická opatření autorka zavrhuje jako přehnaná a jednoznačně politicky motivovaná. Poukazuje přitom na marginální postavení CP USA na americké politické scéně. Velmi kritický postoj tedy Toinetová zaujímá nejen k McCarthymu a jeho stoupencům z řad krajní pravice, ale i k představitelům vlády v čele s prezidentem Trumanem, jenž se podle ní řídil čistě osobními mocenskými ambicemi. Největší slabinou této nepříliš objektivní studie jsou stanoviska, která Toinetová zaujímá k případu Algera Hisse a zejména ke kauze manželů Rosenbergových, jejichž podíl na špionáži ve prospěch SSSR byl jednoznačně prokázán. Toinetová čtenářům nabízí svůj poněkud zkreslený

---

² FRIED, Richard: *Nightmare in Red: The McCarthy Era in Perspective*. Oxford University Press, New York 1990.

³ TOINET, Marie-France: *Hon na čarodějnice 1947 – 1957: mccarthismus*. Themis, Praha 1999.

---

a dnes již většinou překonaný pohled na tyto dvě kauzy. Je ale zároveň třeba podotknout, že v době, kdy tato její kniha vznikala, ještě nebyla známa řada klíčových informací o rozsahu sovětské špionážní sítě v USA.

Mezi primární zdroje, které jsem při psaní své bakalářské práce použil, patří paměti bývalého státního tajemníka Trumanova kabinetu Deana Achesona nesoucí název „*Present at the Creation*“ a podtitul „*My Years in the State Department*.“⁴ Zvlášť přínosné pro mne byly ty kapitoly, v nichž se Acheson zabývá útoky McCarthyho i dalších politiků z řad republikánské pravice zaměřenými na jeho osobu i celý státní department. Acheson ve svých pamětech rovněž poměrně detailně popisuje záměry Trumanovy demokratické exekutivy na Dálném východě, její postoj ke korejskému konfliktu a s poukazem na sílící rozpory mezi generálem Douglasem MacArthurem a jeho nadřízenými ve Washingtonu obhajuje nepopulární prezidentovo rozhodnutí zbavit MacArthura velení mezinárodních sil OSN. Achesonovy memoáry pro mne byly také cenným zdrojem řady citací, jež ve své práci uvádím.

Druhým primárním zdrojem, z něhož jsem čerpal, je knižní vydání obsáhlého projevu o tehdejšímu tajemníkovi obrany generálu Marshallovi, který přednesl Joseph McCarthy v Senátu. Kniha se jmenuje „*America's Retreat from Victory*“ a její podtitul zní: „*The Story of George Catlett Marshall*.“⁵ Na základě velmi pochybných argumentů se snaží prokázat existenci obrovského a hanebného spiknutí, které zasahuje až do těch nejvyšších míst a jehož je Marshall spolu se státním tajemníkem Achesonem hlavním aktérem. Cílem oné údajné konspirace je podle autora této publikace oslabit Spojené státy a tím posílit mocenskou pozici Sovětského svazu, jehož komunističtí spojenci vyvolali válku v Koreji. O jednostrannosti této knihy nemůže být pochyb, avšak představuje užitečný zdroj svědčící o vyhocené vnitropolitické situaci v USA v době probíhajícího korejského konfliktu.

Řadu poznatků o působení generála Marshalla ve vrcholné politice jsem získal z Marshallovy biografie od českého historika Jana Wannera pojmenované „*George C. Marshall – tvůrce armád a aliancí*.“⁶ Ve druhé části své knihy, nazvané „*Státník*“, Wanner pojednává o Marshallově neúspěšné roční diplomatické misi v Číně, jeho působení ve státním departmentu a poté i v departmentu obrany. Wannerova publikace se rovněž věnuje složitým vztahům Trumanovy vlády k nacionalistickému režimu generála Čankajška, podporovanému ve

---

⁴ ACHESON, Dean: *Present at the Creation, My Years in the State Department*. W. W. Norton & Company, New York 1969.

⁵ MCCARTHY, Joseph R.: *America's Retreat from Victory – The Story of George Catlett Marshall*. Western Islands, Boston 1965.

⁶ WANNER, Jan: *George C. Marshall – tvůrce armád a aliancí*. Paseka, Praha 1998.

Spojených státech vlivnými osobnostmi z řad takzvané čínské lobby. Popisuje také závažné rozpory mezi prezidentem a MacArthurem ohledně vhodné válečné strategie v Koreji, které vyvrcholily generálovým odvoláním. Upozorňuje rovněž na důsledky, které toto opatření mělo pro tajemníka obrany Marshalla.

Sovětský pohled na občanskou válku v Číně a vývoj Stalinova postoje k ambiciózním plánům severokorejských komunistů na násilné sjednocení Koreje nabízí americký historik českého původu Vojtěch Mastný ve své analýze sovětské zahraniční politiky, která vyšla v českém překladu pod názvem „*Studená válka a sovětský pocit nejistoty 1947-1953*“ a podtitulem „*Stalinova léta*“.⁷ Při psaní své práce jsem ocenil zejména Mastného poznatky týkající se toho, jak Stalin a další sovětsští představitelé na základě kroků Trumanovy exekutivy odhadovali skutečné americké mocenské zájmy na Dálném východě.

McCarthyho nevidanému politickému a mediálnímu vzestupu věnuje několik kapitol své obsáhlé studie o rušných padesátých letech v USA nazvané „*The Fifties*“⁸ také americký novinář a spisovatel David Halberstam. Přínosné pro mne byly především ty pasáže, v nichž se Halberstam, nositel řady ocenění včetně Pulitzerovy ceny, zaměřuje na postoj sdělovacích prostředků, zejména tisku, k senátorovu tažení a rovněž na těsné spojení mezi McCarthyem a Federálním úřadem pro vyšetřování vedeným J. Edgarom Hooverem.

Rozpory Trumanovy exekutivy s Josephem McCarthyem i generálem Douglasem MacArthurem v době probíhající korejské války popisuje v závěrečné kapitole své knihy „*The Truman Doctrine and the Origins of McCarthyism: Foreign Policy, Domestic Politics, and Internal Security 1946 – 1948*“⁹ i americký historik Richard Freeland. Tento autor zaujímá k domácí politice Trumanovy demokratické vlády dosti kritický postoj, neboť jí shledává zodpovědnou za vyvolání atmosféry vyhraněného antikomunismu, kterou se sice později opakovaně pokoušela zklidnit, ale už nedokázala zabránit tomu, aby se tohoto ožehavého tématu chopila americká krajní pravice v čele se senátorem McCarthyem.

Pro přiblížení vnitropolitické situace, která předcházela McCarthyho tažení jsem použil i ty zdroje, které se osobě samotného wisconsinského senátora příliš nevěnují. Zde bych zmínil „*Encyklopedii moderní historie*“¹⁰ a dílo „*Dějiny Spojených států amerických*“.¹¹ Některé dílčí informace, týkající se jak špionážních kauz Algera Hisse a Owena Lattimorea, tak federální

---

⁷ MASTNÝ, Vojtěch: *Studená válka a sovětský pocit nejistoty 1947 – 1953, Stalinova léta*. Aurora, Praha 2001.

⁸ HALBERSTAM, David: *The Fifties*. Ballantine Books, New York 1994.

⁹ FREELAND, Richard: *The Truman Doctrine and the Origins of McCarthyism : Foreign Policy, Domestic Politics, and Internal Security 1946 – 1948*. A. A. Knopf, New York 1972.

¹⁰ PEČENKA, Marek - LUŇÁK, Petr a kol.: *Encyklopedie moderní historie*. Libri, Praha 1999.

¹¹ TINDALL, George B. - SHI, David E.: *Dějiny Spojených států amerických*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000.

---

antikomunistické legislativy, jsem také našel na internetových serverech *trumanlibrary.org*, *teachingamericanhistory.org*, *wikipedia.org*, *spartacus.schoolnet.co*, *law.umkc.edu*, *bc.edu* a *nsa.gov*.

2 Stat'

2.1 Trumanova doktrína a její realizace

Ve druhé polovině čtyřicátých let se americká zahraniční politika stále více profilovala jako antikomunistická, což zapříčinily prohlubující se rozpory mezi mocenskými zájmy Spojených států a Sovětského svazu. Demokratická vláda prezidenta Harryho S. Trumana byla odhodlána zabránit dalšímu rozšiřování sovětského vlivu ve strategicky významných oblastech destabilizovaných druhou světovou válkou, což se týkalo zejména Evropy a Dálného východu.

Tato převažující orientace zahraniční politiky USA, kterou prosazoval tehdejší státní tajemník George Marshall spolu se svým zástupcem Deanem Achesonem, byla stvrzena v březnu 1947 vyhlášením tzv. Trumanovy doktríny, jejíž prostřednictvím se prezident Truman jménem Spojených států zavázal „...*podporovat svobodné národy, které vzdorují pokusům o podrobení ozbrojenými menšinami nebo vnějšími tlaky.*“¹² Zdůvodňoval tak potřebu urychleně poskytnout ekonomickou i vojenskou pomoc Turecku, které čelilo stupňujícím se požadavkům SSSR na postoupení části svého území a zřízení sovětské námořní základny na Bosporu, a také Řecku, jehož prozápadně orientovanou vládu ohrožovali místní komunističtí povstalci. Program pomoci ve výši čtyř set milionů dolarů, kterou Truman požadoval, získal v květnu téhož roku podporu republikány ovládaného Kongresu a výrazně přispěl k politické i hospodářské stabilizaci obou států. Přestože Trumanova doktrína představovala reakci na specifické politické problémy Řecka a Turecka, stala se základem politiky „zadržování komunismu“ (*containment*) a také jednou z hlavních zahraničněpolitických premis, kterými se americké vlády řídily po čtyři následující desetiletí studené války.

Na Trumanovu doktrínu na počátku června 1947 navázal program rozsáhlé hospodářské a finanční pomoci poválečné Evropě, který nesl jméno státního tajemníka George Marshalla.

---

¹² PEČENKA – LUŇÁK: Encyklopedie moderní historie, s. 528.

Jelikož představitelé SSSR tzv. Marshallův plán podle očekávání americké strany nakonec odmítli a ke stejnému kroku přiměli i své satelity, znamenal tento projekt dlouhodobou angažovanost USA na ekonomických i politických problémech většiny evropských zemí ležících mimo železnou oponu. Přijetí plánu konzervativními kongresmany měla usnadnit i skutečnost, že byl spojen právě s Marshalllem, který vystupoval jako nadstranický člen exekutivy. K urychlenému odhlasování plánu však váhající Kongres v dubnu 1948 přiměl až únorový komunistický puč v Československu. Spojené státy prostřednictvím Marshallova plánu poskytly svým evropským spojencům celkem 13 miliard dolarů.

Založení Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) na začátku dubna 1949, vyvolané zejména eskalací napětí v sovětsko-amerických vztazích v otázce budoucího statutu okupovaného Německa, s sebou přineslo rozsáhlou a dlouhodobou vojenskou přítomnost Spojených států na evropském kontinentě. USA podpisem Washingtonské smlouvy poprvé od svého vzniku přijaly závazky spjaté s členstvím v trvalé mezinárodní alianci, v daném případě jednoznačně zaměřené proti Sovětskému svazu a jeho satelitům. Cesta ke zformování dvou nesmiřitelných mocenských bloků tak byla otevřena.

2.2 Antikomunismus na domácí scéně

Prezident Truman si ovšem dobře uvědomoval, že se mu jen stěží dostane podpory Kongresu i americké veřejnosti pro jeho nákladnou zahraniční politiku „zadržování komunismu“ a především pro výše zmíněný Program evropské obnovy, pokud si zároveň nezamete před vlastním prahem. V samotných Spojených státech se již v této době začala množit různá svědectví bývalých nebo dosud aktivních sovětských špiónů, podle nichž se komunistům podařilo prostřednictvím neloajálních osob infiltrovat i federální instituce. Velmi častým terčem se stalo zejména státní department zahraničí, kam byly přesunuty zhruba čtyři tisíce zaměstnanců úřadů vytvořených v době druhé světové války, z nichž některé poměrně často využívaly služeb levicově smýšlejících pracovníků.

Kongres po drtivém vítězství ve volbách 1946 ovládli konzervativní republikáni, kteří opět vsadili na svou tradičně silnou zbraň - antikomunistickou rétoriku a deklarovali své odhodlání odstranit komunisty a ostatní „levičáky“ ze státní správy. Republikánská většina v Kongresu záhy začala v tomto smyslu vyvíjet na Trumanovu exekutivu politický tlak. Přesvědčení o nutnosti razantně zakročit proti komunistům i doma však nesdílela jen republikánská konzervativní opozice. Svou nezanedbatelnou roli zde sehrály rovněž některé instituce samotné Trumanovy vlády, včetně departmentu spravedlnosti Toma Clarka, a

---

zejména Federální úřad pro vyšetřování (FBI), jenž pod pevným vedením svého ředitele J. Edgara Hoovera nezřídka jednal zcela nezávisle na stanovisku prezidenta a jeho kabinetu. FBI se přitom odvolával na výpovědi Elizabeth Bentleyové, Igora Guzenka a několika dalších bývalých sovětských informátorů, podle nichž špioni pronikli i mezi vysoké státní úředníky.

A jaký postoj ke komunismu zaujímala americká veřejnost? Z průzkumů veřejného mínění provedených Gallupovým ústavem jednoznačně vyplývá, že již v roce 1946 by více než dvě třetiny Američanů upřely domácím komunistům právo zastávat funkce ve státní správě, neboť jsou podle nich loajální spíše k Sovětskému svazu než ke své vlasti. Statistické údaje z následujícího roku dokládají, že se již tak malá tolerance ke členům CP USA dále snižovala. Více než šedesát procent dotázaných se tehdy dokonce domnívalo, že členství v CP USA by mělo být zakázáno zákonem.¹³

2.2.1 Program prověřování loajality federálních zaměstnanců

Zdá se, že právě potřeba dokázat bojovně naladěnému Kongresu i znepokojené veřejnosti, že nehodlá zavírat oči před závažnými obviněními z podvratné činnosti a špionáže na federální úrovni, nakonec přiměla zdráhajícího se Trumana, aby dal zelenou programu prověřování loajality pracovníků federální vlády. S podobnou iniciativou přišel již během druhé světové války prezident Franklin D. Roosevelt, avšak institucionalizovanou podobu program získal, za zcela odlišné vnitropolitické situace, až za jeho nástupce v Bílém domě.

To, co Marie-France Toinetová i Richard Freeland nazývají „*domácí Trumanovou doktrínou*“¹⁴ začalo 21. března 1947 podpisem nařízení prezidenta číslo 9835 (*Executive Order 9835*)¹⁵. Nařízení vedlo k dalekosáhlému prošetřování loajality dvou milionů federálních zaměstnanců, nad nímž měl dohlížet Výbor pro prověřování loajality (*Loyalty Review Board*). Zpřísněné bezpečnostní standardy umožňovaly propuštění, pokud existovaly „*oprávněné důvody... věřit, že daná osoba není loajální k vládě Spojených států*“¹⁶ Nařízení se konkrétně zmiňovalo o sabotáži, špionáži, vlastizradě, obhajobě násilného svržení vlády, službě zájmům jiné vlády a spojení s jakoukoli skupinou označenou na seznamu tajemníka spravedlnosti za totalitní, fašistickou, komunistickou nebo podvratnou. Nařčený pracovník měl právo být seznámen s obviněním proti němu vzneseným, hájit se prostřednictvím slyšení

---

¹³ FRIED: *Nightmare in Red...*, s. 60.

¹⁴ TOINET, Marie-France: *Hon na čarodějnice...*, s. 25.

¹⁵ Úplné znění nařízení 9835 viz <http://teachingamericanhistory.org/library/index.asp?documentprint=930>

¹⁶ FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 68.

---

a proti závěru šetření se odvolat, avšak totožnost informátorů znát nesměl, což znesnadňovalo jeho obhajobu.

Příkaz se, navzdory očekávání samotného Trumana, stal pouhou předzvěstí další, ještě přísnější antikomunistické legislativy. Navíc ospravedlňoval určité diskutabilní metody, kterých budou ke svému prospěchu hojně využívat právě takoví zuřiví antikomunisté jako Joseph McCarthy, jenž si navíc pomáhal i dalšími rozporuplnými praktikami včetně překrucování faktů, falšování důkazů nebo nezákonného získávání informací. Program ověřování loajality federálních zaměstnanců usiloval o odhalení „potenciálních podvratných živlů“¹⁷ ještě dříve, než se něčeho dopustí, což činilo prokázání viny přinejmenším sporným.

Ani toto opatření ale rozbouřenou politickou scénu nezklidnilo. Pokud opravdu bylo jeho primárním cílem zabránit celonárodnímu republikánskému „honu na levičáky“, pak mělo jen nepatrné úspěchy. Představitelé sněmovního Výboru pro neamerickou činnost (*House Un-American Committee*, HUAC) v čele s republikánem J. Parnellem Thomasem požadovali zavedení přísah loajality pro federální zaměstnance a další legislativní opatření. Osmdesátý Kongres například ještě v roce 1947 přehlasoval Trumanovo veto a schválil tzv. Taftův a Hartleyův zákon, který vůdcům odborových organizací ukládal povinnost každý rok skládat přísahu, že nejsou členy Komunistické strany USA. Je třeba si ovšem uvědomit, že se Truman tímto svým antikomunistickým opatřením snažil předejít daleko razantnějším legislativním krokům, po nichž volali nejen opoziční konzervativní republikáni, ale i někteří demokraté považující vládní politiku v tomto směru za příliš liberální.

2.2.2 Prezidentská kampaň 1948

Během prezidentské kampaně na podzim 1948 se Trumanovi i ostatním vrcholným představitelům Demokratické strany podařilo vyhnout se škodlivým republikánským obviněním z nedůslednosti v otázce vnitřní bezpečnosti. Zdá se, že vládnoucí demokraté mohli v této kampani stále ještě těžit ze svých předchozích antikomunistických iniciativ v oblasti zahraniční politiky, které zejména v Evropě přinášely zřetelné úspěchy. Tím na svou stranu získali i řadu těch voličů, kteří se rozhodovali hlavně s ohledem na vládní zásluhy v boji proti dalšímu postupu komunismu v zahraničí.

Sám Truman se dle rady svých poradců již před nadcházejícími prezidentskými volbami rázně distancoval od levicově smýšlejícího Henryho Wallace, bývalého člena demokratické exekutivy a tehdejšího kandidáta Progresivní strany, který oponoval jím prosazované

---

¹⁷ FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 70.

---

zahraniční politice, zaujímající tvrdší postoj k Sovětskému svazu. Ve své kampani se Truman snažil Wallaceův vliv eliminovat a často proto jeho stoupence označoval za komunisty. Na adresu republikánské opozice a jejich uchazeče o křeslo v Bílém domě -umírněného newyorského guvernéra Thomase Deweyho stávající prezident prohlašoval, že komunisté „*chtějí republikánské vítězství*“, ¹⁸ aby prosadili izolacionismus a vyvolali hospodářskou krizi, což nejlépe vyhovuje jejich záměrům. Ostrých republikánských protiútoků se přitom nemusel příliš obávat. Dewey, jehož vítězství předpovídaly všechny průzkumy veřejného mínění, totiž odmítal v době probíhající sovětské blokády Západního Berlína využívat antikomunistickou rétoriku k diskreditaci Trumanovy zahraniční politiky, neboť to v dané situaci považoval za nezodpovědné.

Politicky motivované ale patrně bylo rozhodnutí tajemníka spravedlnosti Thomase Clarka pokročit s vyšetřováním lídrů Komunistické strany USA (CP USA) na základě tzv. Smithova zákona, na jehož uplatnění už delší dobu naléhaly jak FBI, tak HUAC. Smithův zákon, zaměřený na potírání protivládních spiknutí, schválil Kongres již roku 1940. Stalo se tak pod vlivem strachu z komunistické invaze, jenž v USA vzrostl po uzavření Smlouvy o neútočení mezi nacistickým Německem a SSSR v srpnu 1939. Zákon prohlašoval za zločinné „*úmyslně či vědomě hlásat, podněcovat, nabádat či propagovat povinnost, naléhavost, výhodnost či oprávněnost svržení či likvidace jakékoli vlády Spojených států silou nebo násilím.*“¹⁹

Za nezákonné rovněž označoval zakládání jakýchkoli sdružení s těmito cíli a členství v nich. Obvinění vrcholných představitelů CP USA z porušení tohoto zákona a jejich případné usvědčení by výrazně zvýšily nevelké šance demokratů na vítězství. Ani Truman, jinak známý svou snahou hájit občanská práva Američanů, se proto tentokrát proti stíhání předních komunistů v zemi nestavěl. Nakonec však demokraté z této kauzy příliš mnoho nevytěžili. Ještě v červenci 1948 sice federální velká porota komunistické lidry obžalovala a vydala na ně zatykače, ale jejich obhájcem se podařilo odložit začátek soudního řízení až na příští rok.

Skutečnost, že nařčení z podpory komunistických idejí směřovala především k diskreditaci Wallaceových progresivistů a nikoli demokratů patrně spolu s Deweyho umírněným vystupováním, kontrastujícím s energickým stylem Trumanovy předvolební kampaně, přispěly na podzim 1948 k překvapivému vítězství kandidáta Demokratické strany. (Pro Trumana hlasovalo 49,6 procent voličů, pro Deweyho 45,1 procent.²⁰) Hlavní příčiny

---

¹⁸ FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 82.

¹⁹ http://www.bc.edu/bc_org/avp/cas/comm/free_speech/smithactof1940.html, 13.5.2006

²⁰ TINDALL – SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 834.

---

tohoto nečekaného úspěchu však tkví v tom, že se Truman plně ztotožňoval se stranou svého tehdy stále ještě nedotknutelného předchůdce Franklina D. Roosevelta a s odkazem Nového údělu. Poražení republikáni, podráždění Trumanovým triumfem, dospěli k závěru, že v následujícím volebním období je třeba upustit od Deweyho strategie spolupráce s demokraty v otázkách souvisejících se zahraniční politikou a nahradit ho tvrdou kritikou nedůslednosti Trumanovy exekutivy při obraně amerických zájmů za hranicemi země.

2.2.3 Soudní proces s vůdci Komunistické strany USA

Soudní řízení s několika vedoucími osobnostmi CP USA včetně jejího generálního tajemníka Eugena Dennise, známé také jako případ Dennis versus USA, se zařadilo mezi nejvýznamnější události roku 1949, který přinesl řadu šokujících zjištění týkajících se nejen mocenské pozice Spojených států, ale i vnitrostátní podvratné činnosti.

Řízení, které mělo odvrátit pozornost od obvinění z pronikání komunistických špiónů do federálních institucí, bylo zahájeno v lednu 1949 před federální velkou porotou v New Yorku. Předsedal mu soudce Harold Medina a protáhlo se až do října. Komunisté obžalovaní z porušení Smithova zákona se pokoušeli prostřednictvím organizovaných demonstrací před budovou soudu strhnout americké veřejné mínění na svou stranu a obrátit je proti žalobcům. Očekávaná podpora veřejnosti se ovšem nedostavila, což svědčí o tom, že v roce 1949 už jen málokterý Američan pochyboval o potřebě rázně se s komunisty vypořádat. Mnohé konzervativce naopak tyto demonstrace spíše pobouřily.

Obžaloba spočívala na tvrzení, že Dennis a jeho deset stranických kolegů „*osnovali spiknutí za účelem hlásání a obhajování násilného svržení amerického politického systému.*“²¹ Mohla tak využít skutečnosti, že podle zákona o spiknutí nebyla povinna prokázat, že se všichni obvinění daného protiprávního jednání přímo účastnili. Jako důkaz federální prokurátoři uváděli opětovné ustavení CP USA a citovali také úryvky z komunistických textů, z nichž měla vyplývat oddanost revolučním myšlenkám. Všichni obvinění to ale rozhodně odmítali a prohlašovali, že usilují o změnu politického systému pokojnou cestou bez nutnosti použít násilí. Aby zpochybnili důvěryhodnost těchto výpovědí, prokurátoři použili svědectví bývalého vydavatele komunistického deníku *Daily Worker* Louise Budenze, který z CP USA odešel, aby se opět stal loajálním občanem a oddaným členem katolické církve. Obžaloba během procesu využívala rovněž služeb celkem třinácti tajných informátorů. Komunističtí

---

²¹ FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 94.

---

odpadlíci Budenzova ražení se spolu s tajnými informátory záhy měli stát jedním ze symbolů celého období mccarthismu.

Ústřední otázka médií ostře sledované kauzy zněla, zda „*komunistická prohlášení představují jasnou a bezprostřední hrozbu nebo jenom abstraktní doktrínu.*“²² Přestože nebylo ani v jednom případě potvrzeno, že by kterýkoli z obžalovaných hájil násilné jednání, porota přece jen uznala lídry CP USA vinnými a odsoudila je k několikaletému vězení. Svou roli zde patrně sehrálo i nepřiměřené zasahování ze strany předsedajícího soudce Mediny. Dennis a ostatní byli nakonec na kauci propuštěni a posléze se proti rozsudku s úspěchem odvolali, ale zdálo se, jako by již samotné hlásání komunistických idejí bylo ve Spojených státech od této chvíle nepřipustné. Vládním představitelům však v tomto procesu nešlo ani tak o usvědčení oněch jedenácti komunistických špiček jako spíše o postavení CP USA mimo zákon. Považovali totiž za nezbytné dát svůj antikomunismus znepokojené veřejnosti najevo. Truman i jeho kabinet ale zároveň nepřestávali zdůrazňovat, že domácí komunisté nemohou ohrozit národní bezpečnost.

2.3 Nesnáze na Dálném východě – téma „ztracené Číny“

Vzhledem k uvedeným zahraničněpolitickým opatřením Trumanovy vlády by se mohlo zdát, že o její důsledné antikomunistické politice nikdo nepochyboval. Nemale potíže na domácí půdě však prezidentovi a jeho kabinetu způsobil nepříznivý vývoj na neklidném Dálném východě. A to především v Číně, kde po neúspěšném americkém prostředkování v podobě roční diplomatické mise zvláštního Trumanova vyslance generála Marshalla nastala další fáze vleklého a krvavého konfliktu mezi nacionalistickou vládou generála Čankajška a místními komunisty vedenými Mao Ce-tungem o ovládnutí této ekonomicky i strategicky významné země. V pořadí již třetí z čínských občanských válek vypukla koncem června 1946 a navzdory zřejmé počáteční vojenské i materiální převaze nacionalistů, kterým Spojené státy poskytly celkem dvě miliardy dolarů, skončila o tři roky později nečekaným a pro mnohé Američany šokujícím triumfem čínských komunistů. Ten byl na počátku roku 1949 potvrzen útekem Čankajška a jeho stoupenců na ostrov Tchaj-wan a prvního října pak oficiálním vyhlášením komunistické Čínské lidové republiky.

Výsledek čínské občanské války měl více různých příčin, které souvisely spíše s krátkozrakou politikou Čankajškova kabinetu než s vojenskou strategií válčících stran. Nacionalistická vláda se kvůli své zkorumpovanosti, nejednotnosti a neochotě provádět

---

²² FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 94.

---

jakékoli zásadní politické i ekonomické reformy stávala ve vlastní zemi stále méně populární. Odmítala vyslyšet sílící požadavky čínských rolníků volajících po nezbytné pozemkové reformě a tím definitivně ztratila podporu venkovského obyvatelstva, což učinilo její pád naprosto nevyhnutelným. Bylo jenom otázkou času, kdy Maovi komunisté využijí pro ně příznivé vnitropolitické situace, svými sociálními hesly získají rolnické masy na svou stranu a převezmou iniciativu i na bojišti. K tomu jim rovněž v nemalé míře dopomohla dezintegrace nacionalistických sil, které se potýkaly se špatným vedením, způsobeným nedostatkem vůle pokračovat v bojích, a s volbou nevhodné strategie, jež vládní vojska rozptýlená po celé Číně nakonec zahrnala do defenzívy.

Z výše zmíněných skutečností vyplývá, že udržení Čankajškova prozápadního režimu nebylo možné bez přímé a rozsáhlé vojenské intervence Spojených států. Ta by byla nejen finančně nákladná, ale i značně nepopulární u amerických občanů, jak ukazovaly příslušné průzkumy veřejného mínění. Navíc představovala velmi riskantní podnik i z vojenského a zahraničněpolitického hlediska, a proto ji nedoporučoval ani generální štáb. Prezident Truman a jeho kabinet měli tedy mnoho dobrých důvodů fakticky akceptovat mocenský status quo v Číně a upustit od svých závazků vůči Čankajškovi. Trumanova vláda proto na podnět tehdejšího státního tajemníka Marshalla ještě během roku 1948 rozhodla o stažení americké vojenské mise z čínského území a pozastavila zbrojní dodávky nacionalistům.

Události ve strategicky významné Číně, do níž Spojené státy po skončení druhé světové války investovaly závratné finanční prostředky, měly svou bouřlivou odezvu i na americké politické scéně. Především představitelé Republikánské strany, známé svými tradičními a těsnými vazbami k Číně, prohlašovali, že vláda a především státní department, od ledna 1949 již vedený Deanem Achesonem, nese za porážku Čankajškova režimu a převzetí moci čínskými komunisty přímou politickou odpovědnost. S ohledem na blížící se volby do Kongresu učinil státní tajemník Acheson opatření, které mělo pomocí věcných argumentů umlčet vládní kritiky, které sám pohrdlivě nazýval „primitivy“,²³ a ospravedlnit dosavadní vládní postup v Číně. Inicioval vznik podrobného přehledu nedávného vývoje čínsko-amerických vztahů, který byl označován jako Bílá kniha (*White Paper*). Jednalo se o obsáhlý soubor více než sto osmdesáti dokumentů a zpráv, který byl publikován v srpnu 1949. Na jeho vzniku se podílela skupina odborníků ze státního departmentu, v jejímž čele stál Philip C. Jessup. Úvod k Bílé knize, která označovala za hlavní příčinu komunistického triumfu kolaps nacionalistického režimu a nikoli nedostatečnou pomoc ze strany Spojených států,

---

²³ ACHESON, Dean: Present at the Creation..., s. 354.

---

napsal sám Acheson. Státní tajemník v něm otevřeně přiznal, že „výsledek občanské války v Číně byl mimo kontrolu vlády Spojených států. ...Byl to výsledek vnitřních čínských sil, které jsme se pokusili ovlivnit, ale marně. Rozhodnutí padlo v Číně a výsledkem toho rozhodnutí byla porážka.“²⁴

Ani „Vztahy Spojených států s Čínou se zaměřením na období 1944-1949“ (*United States Relations with China with Special Reference to the Period 1944-1949*), jak zněl oficiální název Bílé knihy, však navzdory očekávání předních demokratů nepřinesla zklidnění vnitropolitické situace. Její závěry se ukázaly být pro nesmiřitelné vládní kritiky, věřící v americkou všemohoucnost, prostě nepřijatelné. Takzvaná „čínská lobby“, organizovaná kolem tiskového magnáta - vydavatele časopisu *Time* Henryho Luce a vlivných republikánských senátorů Waltera Judda, Kennetha Wherryho a Stylese Bridgese, zahájila štvavou kampaň proti Achesonovi a jeho spolupracovníkům z dálněvýchodní sekce nazývaným „*China Hands*“, které obviňovala z toho, že Američanům „prohráli Čínu.“ Podle ní zradili generála Čankajška, když se vyslovili proti poskytnutí vojenské pomoci nezbytné pro úspěch nacionalistických sil na čínské pevnině. Lobby, k níž se hlásil i konzervativní demokratický senátor Patrick McCarran, zároveň opakovala své dřívější požadavky, aby se čínskou otázkou zabývala speciální vyšetřovací komise a aby Spojené státy Čankajškovu režimu poskytly další finanční prostředky ve výši půldruhé miliardy dolarů. Kampaň výrazně poznamenala prestiž státního departmentu a zejména jeho specialistů ze Sekce pro Dálný východ (*Far Eastern Division*), jejichž loajalita i politické smýšlení se záhy stanou předmětem vyšetřování, v nichž už bude zatím téměř neviditelný wisconsinský senátor Joseph McCarthy hrát jednu z hlavních rolí.

Komunistické vítězství v Číně významným způsobem změnilo politickou situaci na Dálném východě, neboť zde Sovětský svaz získal nového, silného a odhodlaného spojence proti Spojeným státům a jejich záměrům v oblasti. Rozhodnutí americké vlády neuznat legitimitu čínského komunistického vedení a nenavázat s ním diplomatické vztahy bylo spíše symbolickým gestem, které opomíjelo reálný stav věcí. Již v prosinci 1949 navštívil Mao Ce-tung Stalina, aby s ním jednal o uzavření čínsko-sovětské smlouvy. Stalin při této příležitosti prohlásil, že „vítězství čínské revoluce změní poměr sil v celém světě.“²⁵ Americké nesnáze způsobené děním v Zemi středu se tak měly stát pouhou předzvěstí ještě mnohem vážnějších konfliktů ve východní Asii, v nichž se USA v následujících letech budou přímo angažovat.

---

²⁴ WANNER, Jan: *George C. Marshall...*, s. 340 – 341.

²⁵ MASTNÝ, Vojtěch: *Studená válka...*, s. 103.

2.4 Případ Algera Hisse a jeho dopady

Současně s ovládnutím Číny komunisty zasáhly veřejnost na přelomu let 1949 / 1950 další, ještě překvapivější zprávy, které vyvolaly vlnu všeobecného zděšení. Dne 23. září 1949 prezident Truman ve svém veřejném vystoupení oznámil, že podle zjištění americké zpravodajské služby Sovětský svaz v srpnu s úspěchem provedl svůj první atomový výbuch. Uklidňující pocit bezpečnosti a nezranitelnosti USA se náhle rozplynul. Protože ztráta dosavadního atomového monopolu přišla až nečekaně rychle, vzrůstalo podezření, nikoli neoprávněné, že sovětsí agenti pronikli i do jaderného výzkumu. Pátrání po komunistických špionech, kteří Spojeným státům „ukradli“ atomové tajemství, zcela ovládlo americkou politickou scénu. Zdálo se, že špionáž zasáhla i nejdůležitější a nejpřísněji střežená odvětví. Jakýmkoli obviněním ze špionáže byla tedy nyní věnována značná pozornost. Ve stejné době vrcholil ostře sledovaný soudní proces s Algerem Hissem, jehož závěry již tak napjatou vnitropolitickou situaci ještě více vyhrotili.

Usvědčení a odsouzení Algera Hisse, jednoho ze symbolů idealizované rooseveltovské éry Nového údělu, z křivého svědectví ohledně jeho podílu na špionáži ve prospěch Sovětského svazu se stane doslova Achillovou patou Trumanovy vlády. Její antikomunistická politika doma i v zahraničí náhle, kvůli Hissovým vazbám na státní department a jeho blízkým kontaktům s některými vrcholnými představiteli Demokratické strany, ztratí v očích veřejnosti svou důvěryhodnost. Nešťastně formulovaná vyjádření prezidenta Trumana i státního tajemníka Achesona, vztahující se k tomuto případu, navíc vyvolávají podezření, že se přední politici země snaží celou záležitost zlehčovat nebo ji dokonce zamést pod koberec. Znepokojení Američané nakonec došli k závěru, že když nelze důvěřovat ani tak respektované osobnosti, jakou byl Alger Hiss, pak již není možné věřit nikomu. Vždyť komunisté nebo jejich spolupracovníci zdá se působí i v těch nejvyšších sférách politiky. Kauza přímo ohrozila i pozici samotného Achesona, neboť republikánská opozice i někteří nespokojení demokratičtí kongresmani začali opakovaně požadovat jeho odvolání.

Alger Hiss patřil k předním stoupencům Nového údělu prezidenta Franklina D. Roosevelta a přátelil se s řadou vlivných osobností tehdejšího veřejného života. Po studiích práv na nejprestižnějších amerických univerzitách působil jako sekretář soudce Nejvyššího soudu Olivera Wendella Holmese mladšího. Zvolení Roosevelta prezidentem levicově smýšlejícímu Hissovi umožnilo podílet se na činnosti řady vládních institucí spjatých s Novým údělem. Krátce působil v departmentu spravedlnosti, odkud roku 1936 odešel a

---

spolu se svým bratrem Donaldem zamířil do státního departmentu, kde se specializoval na Dálný východ. Roku 1944 začal pracovat v Úřadu pro zvláštní politické záležitosti (*Office of Special Political Affairs*, OSPA), který se zaměřoval na poválečné mezinárodní uspořádání. Později se dokonce stal ředitelem OSPA. Jako jeden z méně významných prezidentových poradců se účastnil i Jaltské konference. Její závěry se spolu s Hissovou účastí při jednáních záhy staly předmětem četných polemik. Roosevelt v očekávání poválečné spolupráce se Sovětským svazem totiž v Jaltě učinil významné ústupky Stalinovým požadavkům, jež se týkaly poválečného uspořádání Evropy i východní Asie. Stalinovi se rovněž podařilo získat pro Sovětský svaz tři hlasy v budoucím Valném shromáždění OSN. Od dubna do června 1945 zastával Hiss funkci generálního tajemníka konference v San Francisku, na níž došlo ke schválení Charty OSN, kterou osobně doručil novému prezidentu Trumanovi.

Hooverův FBI se o Hise začal zajímat již v roce 1939 díky výpovědi komunistického odpadlíka Whittakera Chamberse, který svou minulost i podíl v Hissově kauze později vylíčil ve známé autobiografii nazvané *Witness*²⁶. Chambers ve svědectví pro FBI tehdy prohlásil, že on i jeho bývalý blízký přítel Alger Hiss byli řadu let členy CP USA a ve třicátých letech spolupracovali se sovětskými špiony.²⁷ Větší odezvu však Chambersovo obvinění našlo až v souvislosti se silícím antikomunismem druhé poloviny čtyřicátých let. Tehdejší státní tajemník James F. Byrnes se snažil nepohodlného Hise dostat ze svého departmentu pryč. Hiss proto roku 1946 rád přijal nabídku Johna F. Dullese a stal se prezidentem prestižní Carnegieho nadace pro mezinárodní mír.

Rok 1948 však znamenal počátek konce Hissovy slibné kariéry. Sněmovní Výbor pro neamerickou činnost (HUAC) v souvislosti s pátráním po skupině špiónů mezi předními stoupenci Nového údělu počátkem srpna předvolal i Chamberse, který potvrdil předchozí svědectví informátorky Elizabeth Bentleyové a jmenoval Algera Hise jako jednoho z bývalých komunistů. Hiss se proti tomu ostře ohradil a před HUAC popřel, že by kdy byl komunistou nebo že by Chamberse vůbec znal. Hissovo vystoupení působilo vskutku přesvědčivě a zdálo se, že o jeho bezúhonnosti nemůže být pochyb. Kalifornský kongresman Richard Nixon, který měl díky katolickému duchovnímu Johnu Croninovi a jeho kontaktům s FBI podrobnější informace než ostatní členové HUAC, se přesto rozhodl v šetření pokračovat. Další Chambersův výslech pak přinesl velké překvapení. Chambers uvedl celou řadu

---

²⁶ CHAMBERS, Whittaker: *Witness*. Random House, New York 1952; český překlad: Svědek. Konzervativní institut, Praha 2005.

²⁷ FRIED: *Nightmare in Red...*, s. 18.

---

podrobností z Hissova osobního života ve třicátých letech, což Hise přimělo změnit původní výpověď. Při vzájemné konfrontaci připustil, že se s Chambersem, který tehdy údajně vystupoval pod jménem Crosley, již setkal. Znovu ale rozhodně popřel, že by kdy spolupracoval s komunisty. Když Chambers své obvinění zopakoval i mimo půdu Kongresu, Hiss na něj podal žalobu pro pomluvu.

Na počátku následujícího soudního procesu nebyly Chambersovy vyhlídky příliš povzbudivé. Pokud chtěl tento kontroverzní a málo důvěryhodný informátor FBI uspět, musel předložit konkrétní důkazy hovořící o Hissově vině. Ty však zcela nečekaně v prosinci 1948 opravdu poskytl. Jednalo se o pět mikrofilmů, které zobrazovaly řadu kopií tajných dokumentů státního departmentu, jež měl Chambersovi předat právě Hiss. Chambers se snažil dokázat, že ony kopie byly zhotoveny na Hissově psacím stroji. Když byl nalezený starý psací stroj značky *Woodstock* podroben expertizám, většina vypovídajících znalců dala Chambersově hypotéze za pravdu. To, že je sepsal sám Hiss, se ale prokázat nepodařilo. Hissova dobrá pověst však už byla nadobro zničena, přestože v jeho prospěch před soudem vypovídali někteří přední veřejní činitelé včetně demokratického guvernéra státu Illinois Adlaie Stevenzona. V prvním soudním řízení federální velká porota v červenci 1949 ještě nedospěla k jednoznačnému verdiktu. Teprve druhé líčení, během něhož obě strany zpochybňovaly i duševní zdraví obou předních aktérů, rozhodlo. Nález tajných dokumentů, které měl Chambers schované u sebe doma, podle většiny porotců svědčil o tom, že Hiss Chambersovi opravdu předával důležité materiály a že s ním byl v kontaktu delší dobu, než kterou sám pod přísahou přiznal. Porota nakonec 21. ledna 1950 odsoudila Algera Hise za křivé svědectví k pětiletému vězení. Odvolání proti rozsudku bylo zamítnuto a Hiss strávil za mřížemi čtyři roky, než byl omilostněn.

Přestože se až do své smrti v roce 1996 snažil prokázat svou nevinu, Nejvyšší soud ho odmítl rehabilitovat. Otázka Hissovy viny zůstává dodnes předmětem sporů. Hiss a jeho obhájci poukazovali na to, že se experti FBI během procesu prokazatelně dopustili křivého svědectví, když prohlašovali, že Chambersovy inkriminující kopie byly určitě napsány na nalezeném psacím stroji, a zcela vyloučili možnost padělání strojem psaných dokumentů. Nedávno zveřejněné materiály však hypotézy hovořící o dalekosáhlém spiknutí proti zcela nevinnému Hissovi, jehož se měli účastnit i agenti FBI, vyvracejí.

V Hissův neprospěch hovoří především kabelogram dešifrovaný na základě již zmíněného tajného projektu *VENONA* (viz str.2). Nese datum 30. března 1945 a roku 1996

---

byl spolu s ostatními zachycenými kabelogramy zveřejněn pod označením # 1822.²⁸ Zmiňuje se o agentovi s krycím jménem *ALES* pracujícím pro sovětskou vojenskou výzvědnou službu. *ALES* údajně zastává pozici vysoce postaveného úředníka ve státním departmentu, účastnil se konference v Jaltě a odtud zamířil do Moskvy, kde se setkal s jedním významným sovětským představitelem. Tento Alesův profil se nápadně shoduje s Hissovým. Hiss navíc v září 1945 navrhl, aby státní department vytvořil nový post zvláštního poradce pro vojenské záležitosti, jenž měl být spojen s jím vedeným Úřadem pro zvláštní politické záležitosti. Komise senátora Daniela P. Moynihana, která v této souvislosti vyslýchala bývalé agenty FBI, dospěla roku 1997 k závěru, že sovětským agentem Alesem nebyl nikdo jiný než právě Alger Hiss. Potvrdila tak výpověď bývalého agenta KGB Olega Gordijevského, jenž v polovině osmdesátých let emigroval na Západ a tvrdil, že Hiss, pod krycím jménem *ALES*, skutečně pro Sověty pracoval.²⁹

Francouzská politoložka Marie-France Toinetová k dopadům Hissova případu výstižně poznamenává, že: „*Přes veškeré své opačně zaměřené snahy bude Truman vypadat jako měkký vůči komunismu (soft on communism).*“³⁰ Hissova diskreditace naopak vynese značný politický kapitál ambicióznímu republikánskému kongresmanovi z Kalifornie Richardu M. Nixonovi, jemuž pověst rozhodného antikomunisty zajistí vítězství v senátních volbách 1950 a poté i nominaci na post viceprezidenta. Nejen Nixona, ale i ostatní republikány utvrzoval verdikt o Hissově vině v jejich podezření vůči vládě Demokratické strany, která se tak ocitla v hluboké defenzivě. Nahrávalo tomu i poněkud nešťastné prohlášení státního tajemníka Achesona na tiskové konferenci v den vynesení rozsudku, který řekl: „*Ať už odvolání pana Hise nebo jeho právníků v tomto případě dopadne jakkoli, nemám v úmyslu obrátit se k Algeru Hissovi zády.*“³¹ Podle kritiků vládní politiky, mezi něž patřili i někteří konzervativní demokraté typu senátora McCarrana, se jednalo o další důkaz neúnosné situace ve státním departmentu, jehož vedení kryje prokazatelné špiony. Přátelské vztahy mezi Achesonem a Algerem Hissem, jehož bratr Donald tehdy působil jako Achesonův společník v právnícké firmě, podle nich dokládaly, že Acheson není oprávněn vykonávat funkci státního tajemníka. Závažnost Hissova odsouzení byla o to větší, že na jeho straně vystupoval i sám prezident Truman, který důkazy předložené obžalobou nepovažoval za

---

²⁸ <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/trials/hiss/hissvenona.html>, 13.5.2006

²⁹ http://wikipedia.org/wiki/Alger_Hiss, 22.4.2006

³⁰ TOINET, Marie – France: Hon na čarodějnice..., s. 82.

³¹ ACHESON, Dean: Present at the Creation..., s. 360.

---

přesvědčivé a obvinění v průběhu procesu veřejně označoval za další republikánskou „falešnou stopu.“³²

2.5 Tažení proti státnímu departmentu

2.5.1 McCarthyho cesta do Wheelingu

Republikánský senátor Joseph Raymond McCarthy, který dá jméno období vrcholícího antikomunismu první poloviny padesátých let, patří k nejvlivnějším a zároveň nejkontroverznějším postavám americké politiky. McCarthy pocházel z katolické rodiny chudých irských přistěhovalců. Roku 1946 byl tento právník a bývalý soudce, jenž za druhé světové války sloužil u námořnictva v Pacifiku, v sedmatřiceti letech zvolen senátorem za svůj domovský stát Wisconsin. Dopomohl mu k tomu i styl jeho kampaně, v níž na adresu svých oponentů nešetřil naprosto nepodloženými obviněními. Během prvních let ve funkci se McCarthy v Senátu nijak výrazně neprojevoval, což platí i o jeho antikomunismu. Ani ve svém rodném Wisconsinu se příliš nezviditelnil. Čelil obviněním z korupce a bylo téměř jisté, že pokud se mu nepodaří přijít s nějakým mediálně přitažlivým tématem, nemůže s opětovným zvolením počítat. Při jeho hledání se McCarthy na počátku ledna 1950 setkal se svými blízkými poradci včetně katolického duchovního Edmunda Walshe. Právě ten údajně ambicióznímu politikovi navrhl zahájit kampaň proti komunistickým podvratným živlům pracujícím pro demokratickou exekutivu.

McCarthyho přelomovému projevu ve Wheelingu, který zahájí jeho ostrý útok na Achesonův státní department, předcházela výpověď' zadrženého německého fyzika Klause Fuchse, který v Londýně doznal, že během své účasti na projektu Manhattan celá léta předával Sovětům přísně tajné informace o vývoji a výrobě atomové pumy. Čelní představitelé Republikánské strany na toto přiznání reagovali kampaní obviňující demokraty z toho, že tolerují nelojalitu ve federálních institucích a krádeže dokumentů klíčových pro národní bezpečnost.

V této napjaté vnitropolitické atmosféře odjel wiscosinský senátor, jehož šance na znovuzvolení se tehdy zdály být mizivé, do Wheelingu v Západní Virginii, aby v místním Klubu republikánských žen dne 9. února 1950, u příležitosti oslav Dne prezidenta Lincolna, přednesl svůj projev. McCarthy si nakonec vybral tu verzi, která se zaměřovala právě na pronikání komunistů do státního departmentu. Ačkoliv čerpal výhradně z již publikovaných

---

³² TINDALL - SHI: Dějiny Spojených států amerických, s. 647.

---

antikomunistických článků a proslovů svých kolegů v Kongresu, které pro něj shromáždil jeden novinář z Washingtonu, způsobil svým vystoupením hotové pozdvižení. Přestože žádný spolehlivý záznam wheelingského projevu neexistuje, měl v něm McCarthy mávající listem papíru, podle pozdějších výpovědí většiny přítomných, prohlásit: „...*Naši bezmocnost nezpůsobil nepřítel tím, že by vyslal své vojáky dobývat naše pobřeží, ale vlastizrádné jednání těch, kteří mají všechny výsady, jež tento nejbohatší národ světa může nabídnout – nejlepší domovy, nejlepší univerzitní vzdělání a nejlepší dostupné posty ve státní správě. ... Držím tu v ruce seznam 205 jmen členů Komunistické strany, sdělených státnímu tajemníkovi, kteří přese všechno dosud pracují ve Státním departmentu a utvářejí jeho politiku.*“³³ Ve skutečnosti však senátor žádný seznam jmen neměl a v souvislosti s číslem 205 zmínil jeden téměř čtyři roky starý dopis někdejšího státního tajemníka Jamese F. Byrnes, který si přečetl v oficiálních parlamentních novinách. Byrnes v něm illinoiskému demokratickému kongresmanovi Adolphu Sabathovi psal o tom, že jeho department na základě prověrek několika tisíc zaměstnanců bývalých válečných úřadů již zrušil smlouvu 79 z celkem 285 osob, které nesplňovaly stanovená bezpečnostní kritéria. Ani slovem však nenaznačoval, že by důvodem jejich odchodu ze státního departmentu bylo právě členství v CP USA. Ani jednou rovněž nezmínil jméno Deana Achesona, tehdejšího podtajemníka (*Undersecretary of State*). Zřejmě proto, aby jím udávané číslo znělo věrohodněji, McCarthy počet podezřelých zaokrouhlil na 205. U tohoto počtu ovšem senátor nezůstal příliš dlouho.

Vzhledem k důsledkům výše uvedeného Hissova případu není divu, že si McCarthy za svůj cíl vybral právě Achesona a jeho státní department, který byl ze všech exekutivních orgánů patrně nejvíc zranitelný. Wheelingský projev vzbudil, přesně podle senátorova očekávání, obrovský zájem médií, což platilo především o tisku. Senátorova tvrzení pro mnohé skutečně vysvětlovala „ztrátu Číny“, úspěšnou sovětskou špionáž v americkém jaderném výzkumu i další závažné události, které byly vnímány jako selhání vrcholných představitelů USA. Následující den se zpráva o projevu dostala do všech významných novin. McCarthy na tiskových konferencích v Denveru a Salt Lake City potvrdil existenci seznamu komunistů, i když už nehovořil o 205 osobách, ale o daleko menším množství. Podle některých jich senátor zmínil 87, podle jiných zase 57. Nikdo ovšem nevěděl, jak se k těmto údajům vlastně McCarthy dostal. Neustálé mlžení v otázce skutečného počtu komunistů nebo osob loajálních k CP USA bylo pro McCarthyho vystupování příznačné. Když hovořil o vztahu obviněných k CP USA, senátor vždy záměrně používal nejasné

---

³³ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAmccarthy.htm>, 24.4.2006

---

formulace. Přesto mu věnovali senzacechtiví novináři neustálou pozornost a tím vládním představitelům fakticky znemožňovali senátorovy útoky ignorovat. „*McCarthy byl zpráva, o které člověk sní. Čtyři roky mě držel na titulní straně,*“³⁴ shrnul postoj většiny představitelů tisku Willard Edwards z konzervativního prorepublikánského deníku *Chicago Tribune*, který měl na americkém Středozápadě téměř neotřesitelné postavení. Pozice senátora amerického Kongresu navíc McCarthyemu zaručovala parlamentní imunitu (*congressional privilege*), jež ho na půdě Kongresu chránila před případnou žalobou pro pomluvu nebo urážku na cti, kterou by na něj chtěli podat ti, na něž předtím zaútočil.

Státní department i přední demokraté, včetně samotného Trumana, byli přesto přesvědčení, že se jim McCarthyho, jenž si evidentně nedělal příliš mnoho starostí se sháněním věrohodných důkazů pro svá šokující tvrzení, snadno podaří zdiskreditovat a umlčet tak i ostatní zuřivé antikomunisty z řad konzervativních republikánů. Státní department proto několikrát veřejně odmítl senátorova prohlášení a žádalo, aby McCarthy předložil onen seznam, o němž celou dobu hovořil. Prezident Truman na adresu wisconsinského senátora prohlásil, že na jeho obviněních není „*ani slovo pravdy*“³⁵.

2.5.2 Šetření Tydingsovy komise

Dne 20. února 1950 se Joseph McCarthy objevil v Senátu, kde přednesl to, co označoval za záznam svého projevu z Wheelingu. Zároveň zde citoval úryvky z dokumentů státního departmentu, které se týkaly prověřování loajality jeho zaměstnanců. Prohlašoval, že má seznam jmen a záznamy celkem 81 osob s komunistickými tendencemi, které působily nebo stále působí ve státním departmentu. To prý v současné době zaměstnává 57 členů CP USA. Když jej demokratický senátor Scott W. Lucas opakovaně vyzval, aby tedy jména zveřejnil, McCarthy to odmítl slovy: „*Pokud bych udal jména všech podezřelých, mohlo by to zanechat nesprávný dojem. Pokud bychom označili za komunistu jediného člověka, který jím není, myslím, že by to bylo velmi špatné.*“³⁶ Vinu za údajné skrývání komunistů v departmentu McCarthy přisuzoval především Achesonovi, jehož manželku navíc osočoval ze sponzorování pochybné prokomunistické organizace, dále Johnu Peurifoyovi, zodpovídajícímu za administrativní záležitosti, a ministerskému Výboru pro bezpečnost a lojalitu (*Security and Loyalty Board*). Na žádost Senátu mu McCarthy nakonec jakýsi seznam vydal, ale ten neobsahoval žádná jména, nýbrž pouze pořadová čísla. Následující debata v Senátu ukázala,

---

³⁴ HALBERSTAM, David: *The Fifties*, s. 55.

³⁵ FRIED: *Nightmare in Red...*, s. 123.

³⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy, 24.4.2006

že se antikomunismus stal klíčovým tématem vnitropolitických třenic mezi vládnoucími demokraty a pravicovými republikány, kteří v něm spatřovali účinnou zbraň použitelnou proti nepopulární Trumanově exekutivě.

S podporou obou hlavních politických stran, z nichž ovšem každá sledovala jiné cíle, dal Senát pokyn k ustavení zvláštního podvýboru senátního Výboru pro zahraniční styky (*Senate Foreign Relations Committee*), která měla prošetřit McCarthyho obvinění o zaměstnávání nelojálních osob státním departmentem. Předsedou tohoto pětičlenného orgánu se stal respektovaný a zkušený demokratický senátor z Marylandu jménem Millard Tydings, který patřil k rozhodným McCarthyho odpůrcům a od samého začátku mu to dával najevo. V takzvané Tydingsově komisi dále za demokraty zasedali senátoři Brien McMahon z Connecticutu a Theodore F. Green z Rhode Islandu. Republikány v ní reprezentovali Bourke Hickenlooper, konzervativní McCarthyho stoupenec z Iowy, a Henry Cabot Lodge mladší, umírněný politik z Massachusetts. Šetření bylo zahájeno na počátku března 1950 a vleklo se až do poloviny července. Tydings již první den McCarthyho řekl: „*Toto slyšení jste vyvolal Vy a dokud budu předsedat této komisi a pokud mi to umožní mé pravomoci, stanete se předmětem jednoho z nejdůkladnějších vyšetřování v historii této republiky*“³⁷ Důležitou roli v něm sehrála skutečnost, že se McCarthyho podařilo vynutit si Tydingsův souhlas s tím, že slyšení budou otevřená a přístupná veřejnosti. To jeho vystoupením, v nichž udával jména údajných prominentních komunistů, zajišťovalo dostatečné publikum.

McCarthy dokázal svou razantní antikomunistickou rétorikou zapůsobit na nižší společenské vrstvy na Středozápadě a Jihu známé svými konzervativními postoji i svou nevraživostí vůči Washingtonu, jehož prostředí považovali za příliš liberální, a jeho poněkud povýšeneckým elitám. Své stoupence proto McCarthy nalézal mezi Američany s nižším vzděláním, především mezi dělníky a farmáři. Podporovala je také většina katolíků, kteří byli převážně irského nebo německého původu. Wisconsinský senátor, sám bývalý farmář a katolík s irskými kořeny, dokázal úspěšně vystupovat jako jeden z oněch opomíjených a neprivilegovaných občanů, mezi nimiž měl řadu oddaných přátel.

Pro úspěch jeho tažení ale měla ještě větší význam podpora, veřejná a především ta skrytá, již se mu dostalo od samotného ředitele FBI J. Edgara Hoovera. Ten zasvětil urputnému boji proti domácímu komunismu celou svou dlouholetou kariéru a často se kvůli svým poněkud kontroverzním metodám dostával do střetu s Trumanem i členy jeho kabinetu. Hooverovy napjaté vztahy s prezidentem se projevovaly i tím, že ředitel FBI před Trumanem

---

³⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy, 24.4.2006

---

tajil některé klíčové informace včetně existence sovětských kabelogramů zachycených v rámci již zmíněného projektu *VENONA* (viz str.2). Hoover proto od konce 40. let stále více sympatizoval s republikánskou pravicí, což jej přivedlo k McCarthymu.

Federální úřad pro vyšetřování senátorovi prokazatelně dodával informace ze svých četných tajných složek, které si již od třicátých let vedl o vlivných osobách sympatizujících s levicí. Když McCarthy zmiňoval jména osob, jež označoval za komunisty nebo jejich stoupence, vycházel právě z tipů FBI. William C. Sullivan, jeden z vrcholných představitelů FBI, později přiznal, že úřad dal McCarthymu k dispozici prakticky všechno, co měl ve svých spisech a co mu eventuálně mohlo pomoci. Zároveň připustil, že se v drtivé většině případů jednalo o útržkovité zprávy, které nestačily k prokázání McCarthyho obvinění. Zpřístupněná část archivů FBI obsahuje rozsáhlou korespondenci mezi samotným J. E. Hooverem a wisconsinským senátorem. Své mínění o McCarthym shrnul ředitel FBI v rozhovoru pro *San Diego Evening Tribune* těmito slovy: „...*Považuji ho za svého přítele a věřím, že si totéž myslí on o mě. Samozřejmě že je to kontroverzní osoba. Je upřímný a čestný. A má nepřátele. Kdykoli zaútočíte na podvrtné živly jakéhokoli druhu, komunisty, fašisty, dokonce i členy Ku Klux Klanu, stanete se obětí té nejtvrďší kritiky.*“³⁸

Již od samého počátku byli demokratičtí zástupci v komisi, podráždění McCarthyho mlžením, odhodláni wisconsinského senátora zcela zkompromitovat, čímž nechtěně nahrávali vládním kritikům, varujícím před zjevnou snahou zamést celou záležitost pod koberec. Tento stín pochybnosti bude Tydingsovo šetření pronásledovat až do jeho závěru. McCarthyho taktika spočívala v tom, že navázal na předchozí protivládní kampaň iniciovanou tzv. čínskou lobby. Stejně jako dříve kongresman Walter Judd nyní McCarthy upozorňoval, že za „ztrátou Číny“ stojí intriky stoupenců Sovětského svazu a jeho agentů ve státním departmentu. V této souvislosti udal několik jmen, mezi nimiž nechyběli ani diplomaté John C. Vincent, John S. Service a Philip C. Jessup. Všichni tři se podíleli na čínsko-amerických vztazích a od druhé poloviny čtyřicátých let prosazovali omezení závazků USA vůči Čankajškově nacionalistické vládě, neboť předvídali její nevyhnutelný pád. Přesto se jejich jednání jen těžko dalo označit za prokomunistické.

Hlavní pozornost však McCarthy zaměřil na Dr. Owena Lattimora, jenž byl považován za největšího amerického specialistu na Dálný východ i Střední Asii a vyučoval na Fakultě mezinárodních vztahů Waltera Hines Page (*Walter Hines Page School of International Relations*) Univerzity Johnse Hopkinse. Ačkoli Lattimore kdysi krátce působil jako

---

³⁸ HALBERSTAM, David: *The Fifties*, s. 341.

Čankajškův poradce, již delší dobu veřejně vyjadřoval své levicové názory včetně stále kritičtějšího postoje k nacionalistickému režimu v Číně. To ale ještě nedokazovalo, že je komunistou nebo agentem nepřátelské mocnosti. Pro McCarthyho pozici bylo podstatné, že se nyní na jeho stranu postavili vlivní konzervativní republikáni vedení ohliským senátorem Robertem Taftem, jenž byl tehdy hlavním kandidátem strany na prezidentský úřad. Zprvu váhající Taft, který se mezi republikány těšil neobyčejné autoritě, za této situace veřejně obvinil Demokratickou stranu, že celá léta „*ignorovala prokomunistickou skupinu ve státním departmentu, která ustoupila v Jaltě a Postupimi všem nepřátelským požadavkům a při každé příležitosti podpořila komunistickou věc v Číně.*“³⁹ Taft však nebyl se svými útoky zdaleka jediným republikánským senátorem a v porovnání s ostatními nepatřil ani k těm nejurputnějším. Senátor William Knowland se ve svých projevech snažil prokázat spojitost mezi názory Lattimora a tehdejšími komunistickými prohlášeními. Zarytý Achesonův kritik Kenneth Wherry z Nebrasky trval na tom, že státní tajemník musí odejít z funkce, jelikož představuje „bezpečnostní riziko“⁴⁰.

Ve stejné době McCarthy spojil s diskreditací Owena Lattimorea svou politickou budoucnost, když jej označil za „*předního ruského špiona*“ a „*architekta naší politiky na Dálném východě.*“⁴¹ To bylo jen těžko představitelné vzhledem k tomu, že Lattimore nikdy ve státním departmentu nepůsobil, a Acheson ho, podle svých vlastních slov, „ani neznal“⁴². Lattimorea s departmentem spojovaly pouze jeho někdejší účast v komisi zabývající se japonskými reparacemi, a přednáška se seminářem, které zde dříve uspořádal. Na McCarthyho tvrzení Lattimore, jehož složku vedenou FBI měli členové komise k dispozici, reagoval obviněním senátora ze lži a z přisluhování čínské lobby. Wisconsinský senátor si tedy na pomoc přizval Louise Budenze, jednoho z klíčových svědků Hissova případu, který prohlásil, že slyšel lídry CP USA hovořit o Lattimoreovi jako o komunistovi. Jeho jméno, v zakódované podobě, údajně Budenz spatřil v tajných stranických dokumentech⁴³.

Přestože toto svědectví postrádalo dostatečně věrohodné důkazy, vyvolalo další pochyby o Lattimoreově bezúhonnosti. Podobný důsledek měly rovněž jeho dřívější kontroverzní výroky, mezi něž patřil i pokus ospravedlnit čistky v Sovětském svazu provedené roku 1938 či idealizované hodnocení čínských komunistů a jejich záměrů. Dokonce i John Peurifoy, jeden z hlavních McCarthyho protivníků ve státním departmentu, se

---

³⁹ WANNER, Jan: George C. Marshall..., s. 342.

⁴⁰ FREELAND: The Truman Doctrine ..., s. 347.

⁴¹ FRIED: Nightmare in Red..., s. 126.

⁴² ACHESON: Present at the Creation..., s. 364.

⁴³ FRIED: Nightmare in Red..., s. 126.

---

domníval, že Lattimore opravdu zastírá svou vinu. Celé následující šetření Tydingsovy komise se zabývalo především Lattimoreovým případem a nařčeními takzvaných *China Hands* ze zrazení amerických zájmů ve východní Asii. Ačkoliv McCarthy nemohl svá obvinění vůči Lattimoreovi doložit, demokratičtí senátoři z Tydingsovy komise narazili na nemalé potíže, když se jeho jméno snažili očistit.

Pod tlakem McCarthyho, jehož vliv v Republikánské straně i u americké veřejnosti stále stoupal, přiměl Tydings společně se státním departmentem prezidenta Trumana, aby umožnil prověřit složky všech 81 osob, kterým wisconsinský senátor přisuzoval komunistické tendence. Ani tento ústupek však nepřinesl zklidnění situace, neboť vzrůstaly pochybnosti ohledně důvěryhodnosti samotné Tydingsovy komise. Truman v červnu 1950 dokonce zvažoval vytvoření zvláštní Komise pro vnitřní bezpečnost a občanská práva (*Commision on Internal Security and Individual Rights*), ale kvůli různým názorům na její efektivitu byl tento plán nakonec odložen na neurčito.

Když koncem června zcela nečekaně vypukla korejská válka, která měla zakrátko Trumanově vládě způsobit ještě mnohem větší obtíže, rozhodli se demokratičtí představitelé v Tydingsově komisi šetření urychleně ukončit a navzdory republikánským protestům předložit závěrečnou zprávu. Většinová zpráva Tydingsovy komise byla zveřejněna 17. července 1950 a obsahovala ostrou kritiku McCarthyho metod. Jeho obvinění na adresu státního departmentu, Lattimorea a dalších údajných komunistů nebo jejich sympatizantů označila za „*podvod a švindl*“, jehož „*výsledkem bylo zmatení a rozdělení amerického lidu v rozsahu, který značně převyšoval naděje komunistů samotných...*“⁴⁴ O tři dny později předseda komise Millard Tydings předložil tuto zprávu Senátu ke schválení. Ve svém projevu se opět zmínil o McCarthyho zcela nepodložených tvrzeních, obhajoval průběh šetření a pokáral své kritiky. McCarthy zareagoval zmínkami o „*komunistické páté koloně*“⁴⁵ a jeho stoupenec senátor William Jenner z Indiany obvinil Tydingse z „*vlastizrádné konspirace*“⁴⁶. Zpráva byla Senátem přijata až po třetím hlasování, a to výhradně díky hlasům demokratů.

Žádný opoziční senátor ji nepodpořil, což dokazovalo, že republikáni nechtěli před blížícími se volbami do Kongresu zdiskreditovat svůj politický triumf v podobě důrazného antikomunismu. O převládající neochotě většiny republikánů postavit se proti svému stranickému kolegovi, využívajícímu citlivé téma antikomunismu, svědčí i neúspěch tzv. Deklarace svědomí (*Declaration of Conscience*) z počátku června 1950. Její autorka,

---

⁴⁴ FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 128.

⁴⁵ Tamtéž, s. 128.

⁴⁶ Tamtéž, s. 128.

---

republikánská senátorka z Maine Margaret Chase Smithová, v ní pranýřovala McCarthyho bezohledný útok proti exekutivě, ale podařilo se jí získat jen hrstku podpisů.

Místo aby umlčelo zuřivé vládní kritiky z řad pravicových republikánů, mělo šetření Tydingsovy komise zcela opačné následky. Výrazně totiž přispělo k McCarthyho zviditelnění a rovněž k prohloubení nedůvěry mezi vládnoucími demokraty a opozičními republikány. Je však přinejmenším sporné, že by se v dané vnitropolitické situaci demokraté skutečně mohli vyhnout nařčením ze stranicství nebo obviněním ze snahy zatajit veřejnosti některá klíčová fakta o vnitřní bezpečnosti, kdyby zvolili jiný postup, než jakým byla sázka na Tydingsovu komisi. Svým křeslem v Senátu na podzim 1950 zaplatil i sám Millard Tydings, na jehož diskreditaci se McCarthy během předvolební kampaně v Marylandu významnou měrou podílel. Podle pozdější zprávy zvláštní senátní komise, vyšetřující průběh této nekorektní kampaně, přispěly k Tydingsově překvapivé porážce právě McCarthyho kontroverzní metody. Patřilo k nim i rozšiřování zfalšované fotografie zobrazující Tydingse pozorně naslouchajícího dlouholetému předsedovi CP USA Earlu Browderovi, jehož legenda označovala za senátorova spojence.

Vážné pochybnosti týkající se loajality Owena Lattimorea i diplomatů státního departmentu, kteří se angažovali v čínské otázce, nadále přetrvávaly, což v následujících letech vedlo k jejich dalšímu vyšetřování senátním Podvýborem proti podvratným silám (*Senate Internal Security Subcommittee*). Jeho předseda konzervativní demokrat Patrick McCarran dospěl k názoru, že Lattimore opakovaně lhal, když popíral, že by věděl o komunistické příslušnosti některých osob, které znal nebo s nimiž se stýkal. Lattimoreovo působení mělo podle závěrů podvýboru již od třicátých let jednoznačně sloužit sovětským mocenským zájmům. McCarran se poté zasloužil o to, že byl Lattimore v prosinci 1952 obžalován z křivé přísahy. Téměř po třech letech průtahů se department spravedlnosti nakonec přestal Lattimoreovým případem zabývat. To, že by patřil k sovětským agentům, se prokázat nepodařilo. Ani tajné dokumenty získané v rámci projektu *VENONA* se o něm nezmiňují. Ze 110 jmen, která McCarthy postupně sdělil Tydingsově komisi, jich ve státním departmentu tehdy dosud pracovalo 62 a 49 z nich bylo následně opět prošetřováno. Týkalo se to i Johna Stewarta Service, jenž byl v prosinci 1951 shledán „bezpečnostním rizikem“ a Acheson ho proto propustil. Podobný osud čekal později i Johna Cartera Vincenta, kterého v březnu 1953 donutil odejít republikánský státní tajemník John Foster Dulles.

2.5.3 Vliv války v Koreji

Korejská válka, kterou dne 25. června 1950 zahájil vpád severokorejských komunistických jednotek na území sousední Korejské republiky, jejíž autoritativní režim se orientoval na Spojené státy, poskytla McCarthymu a jeho stoupencům z čínské lobby další silné argumenty pro jejich kritiku zahraniční politiky Trumanovy vlády. Válka také opět podnítila vzrušené debaty týkající se neloajality ve federálních institucích. Truman, přesvědčený o nutnosti zabránit další expanzi komunismu iniciované Sovětským svazem, na útok Severokorejců odpověděl rozhodným způsobem a s podporou Rady bezpečnosti OSN vydal rozkaz k vyslání amerických ozbrojených sil na Korejský poloostrov. Obranu Tchajwanu, sídla čínských nacionalistů, před možným komunistickým útokem mělo podle prezidentových pokynů zajistit námořnictvo. Přesto se Trumanova demokratická exekutiva nevyhnula nařčením, že agresivní záměry Korejské lidově demokratické republiky nepřímo podpořila.

Důvodem bylo její předchozí rozhodnutí z jara 1949 dokončit stahování amerických vojsk z Jižní Koreje, jejíž armáda tehdy ještě zdaleka nebyla obranyschopná, a především neuvážené veřejné prohlášení státního tajemníka Achesona. Ten ve svém projevu v Národním tiskovém klubu 12. ledna 1950 hovořil o tzv. „obránném perimetru“ USA na Dálném východě, který zahrnoval pás ostrovů ohraničený na severu Aleutami a na jihu Filipínami. Zmíněný obranný perimetr však rozhodně nebyl Achesonovým výtvozem. Již před rokem ho tímto způsobem definoval vrchní velitel spojeneckých okupačních sil v Japonsku generál Douglas MacArthur a Pentagon s ním souhlasil. Korea, stejně jako další části asijské pevniny, do takto vymezeného obranného perimetru zjevně nespádala. V této souvislosti Acheson dosti nešťastně poznamenal, že „ostatní oblasti v Pacifiku“ se nemohou spoléhat na to, že jim budou poskytnuty záruky před vojenským útokem. A dodal, že „*Pokud by k takovému útoku došlo... je nejprve na napadeném národu, aby mu vzdoroval, a poté přijdou na řadu závazky celého civilizovaného světa definované Chartou OSN...*“⁴⁷ Jak upozorňuje Mastný, Achesonův projev sice nebyl rozhodující, ale pomohl přesvědčit váhající sovětské představitele, že Američané nepovažují území Korejské republiky za tak významné, aby se vojensky angažovali na jeho obraně.⁴⁸ Stalin proto nakonec vyslovil souhlas s ambiciózním plánem severokorejského vůdce Kim-ir-Sena na násilné sjednocení Koreje pod komunistickou vládou, které již delší dobu podporovala Mao Ce-tungova Čína. Svou

---

⁴⁷ ACHESON, Dean: Present at the Creation..., s. 357.

⁴⁸ MASTNÝ: Studená válka ..., s. 106.

---

odpovědnost za vyvolání představy o zanedbatelné roli Koreje v amerických záměrech na Dálném východě však nese i Kongres, neboť v téže době odmítl schválit vládní návrh na poskytnutí hospodářské pomoci Korejské republice. Proti hlasovali právě republikáni z čínské lobby a také konzervativní demokraté z Jihu.

Závažné dopady korejské války na politické dění v samotných Spojených státech měla Trumanova vláda a především Acheson pocítit již za několik týdnů po jejím vypuknutí. Opozičním republikánům se nyní naskytla nevídaná příležitost šlápnout demokratické exekutivě pořádně na paty a poštvat proti ní i znepokojenou veřejnost, která nedokázala pochopit, jak se mohli severokorejští komunisté odvážit zaútočit na amerického spojence, s nímž USA uzavřely dohodu o vzájemné obraně. Republikánské osočování naplno zaznělo na počátku srpna 1950. K hlavních protagonistům patřil vedle samotného McCarthyho opět lídr republikánské menšiny v Kongresu - nebraský senátor Kenneth Wherry, který žádal

Achesonovu rezignaci a na adresu státního tajemníka ve svém vystoupení v Senátu dne 16. srpna dokonce prohlásil, že „...*krev našich chlapců v Koreji spočívá na jeho rukou, a na nikom jiném.*“⁴⁹ Několik dní předtím čtyři z pěti republikánských členů senátního Výboru pro zahraniční styky (*Senate Foreign Relations Committee*) obvinilo prezidenta Trumana a Achesona, že vyvolali útok na Jižní Koreu. Vlivný senátor Taft následně toto stanovisko veřejně podpořil.

Útok republikánů proti osobě státního tajemníka Deana Achesona dosáhl svého vrcholu v polovině prosince 1950. Postavení sil OSN, tvořených převážně americkými jednotkami a vedených uznávaným generálem Douglasem MacArthurem, se na korejském bojišti mezitím podstatně změnilo. Rozsáhlá čínská intervence, k níž došlo po opakovaném varování Pekingů na konci listopadu, rychle zahнала MacArthurova dosud postupující vojska hluboko na jih Korejského poloostrova a donutila Trumanovu vládu přehodnotit deklarovaný politický cíl v podobě „*svobodné, sjednocené a nezávislé*“⁵⁰ Koreje. To následně vyvolalo vážné rozpory mezi MacArthurem a jeho stoupenci z řad tzv. čínské lobby, požadujícími otevřenou válku s komunistickou Čínou, a generálovými nadřízenými ve Washingtonu, kteří se obávali dalekosáhlých důsledků takového postupu a odmítali rozšíření bojů za korejské hranice.

Mezi přední stoupence lokálního konfliktu patřil vedle nového tajemníka obrany generála George Marshalla právě státní tajemník Acheson. Ten 17. prosince opustil USA, aby se zúčastnil zasedání Rady Severoatlantické aliance v Bruselu. Po Achesonově odjezdu představitelé Republikánské strany v Senátu i ve Sněmovně reprezentantů požádali Trumana,

---

⁴⁹ FREELAND, Richard: *The Truman Doctrine...*, s. 351.

---

aby svého státního tajemníka odvolal. Prezident odpověděl rázně a na Achesonovu obranu prohlásil: „*Pan Acheson pomáhá utvářet a vykonávat naši politiku odporu proti komunistickému imperialismu. Od doby naší vojenské spolupráce s Řeckem a Tureckem před necelými čtyřmi lety až do nedávna, kdy mi poradil, abych vzdoroval komunistické invazi do Jižní Koreje, žádný představitel naší vlády není ostražitější vůči hrozbě komunismu pro svobodu nebo ráznější v odporu proti ní ...odmítám tajemníka Achesona propustit.*“⁵¹ Přestože Truman odmítl ustoupit nátlaku opozice, státní tajemník si dobře uvědomoval, jaké vážné následky tato kampaň zanechala na prestiži americké vlády, jejíž důvěryhodnost byla zpochybněna doma i v zahraničí.

2.6 Federální antikomunistická legislativa

Demokratický kabinet a především sám Truman se následkem této nevybíravé kampaně ocitli na domácí scéně pod značným tlakem, což se ukázalo i při projednávání návrhu Zákona o vnitřní bezpečnosti (*Internal Security Act*). V atmosféře probíhající korejské války bylo přijetí přísného antikomunistického legislativního opatření na federální úrovni prakticky nevyhnutelné, což si musel připustit i prezident, který dlouho podobným iniciativám vzdoroval, neboť je považoval za příliš velký zásah do občanských svobod. Aby předešlo mnohem striktnějším návrhům konzervativních politiků, rozhodl se department spravedlnosti přijít s vlastní alternativou a získal pro ni Trumanovu podporu. Konzervativní demokratický senátor z Nevady Patrick McCarran, známý kritik Trumanovy exekutivy, však přišel s vlastním návrhem, který po sérii politických tahanic mezi liberálním a konzervativním táborem nakonec Senát schválil poměrem 70 ku 7. V porovnání s vládní verzí byl tzv. McCarranův zákon daleko tvrdší a to v mnoha směrech.

Truman ho z principu vetoval jako výsměch Listině práv. Své rozhodnutí hájil ve svém projevu ke Sněmovně reprezentantů z 22.září těmito slovy: „*Hlavní chybou tohoto návrhu zákona je, že se ubírá směrem k potlačování názorů a přesvědčení. Vydat se tímto směrem by bylo velmi nebezpečné, ne proto, že sympatizujeme s komunistickými názory, ale proto, že jakékoli omezení svobodného vyjadřování názorů ze strany státu je velkým krokem k totalitarismu.... Jsme schopni zabránit a zabráníme špionáži, sabotáži nebo jiným činům ohrožujícím naši národní bezpečnost. Ale zradili bychom naše nejlepší tradice, pokud bychom se pokusili, podle tohoto návrhu zákona, omezit svobodné vyjadřování názorů. To bychom*

---

⁵⁰ FREELAND, Richard: *The Truman Doctrine...*, s. 355.

⁵¹ ACHESON, Dean: *Present at the Creation...*, s. 366.

---

*neměli učinit nikdy, bez ohledu na to, jak nepřijatelný může tento názor být pro velkou většinu z nás. Směr navrhovaný tímto zákonem by komunisty potěšil, neboť se vysmívá Listině práv a našim prohlášením o podpoře svobody ve světě.*⁵² Kongres ale prezidentovo veto následující den drtivou většinou přehlasoval a McCarranův návrh schválil. Hlasovala pro něj i řada těch, kteří si byli vědomi jeho nedostatků, ale obávali se nařčení z vlašného postoje ke komunistům. Trumanova trpká porážka v této otázce svědčila o tom, že se mu problematika vnitřní bezpečnosti již vymkla z rukou.

McCarranův zákon označoval americkou „*Komunistickou organizaci*“ za „*jasnou a bezprostřední hrozbu*“⁵³ pro národní bezpečnost, ale samotné členství v CP USA nadále nebylo nezákonné. Vedoucí činitelé nebo členové komunistických či s komunisty spřízněných organizací se museli registrovat na departmentu spravedlnosti, jinak jim hrozila pokuta nebo dokonce vězení. O tom, pro které organizace zmíněné ustanovení platí, měla rozhodovat Komise pro kontrolu podvratné činnosti (*Subversive Activities Control Board*). Členové těchto organizací se nesměli stát úředníky, nemohli pracovat v podnicích s vojenskými zakázkami ani získat pas. Dále zákon zpříšňoval postihy v případě špionáže a zakazoval vstup do USA všem cizincům, kteří byli příslušníky komunistických nebo totalitních stran. V případě vyhlášení výjimečného stavu prezidentem zákon navíc umožňoval uvěznit osoby podezřelé ze špionáže nebo sabotáže. Za tímto účelem byly FBI v pěti státech Unie zřízeny internační tábory a vypracován seznam necelých 26 tisíc podezřelých osob. Tyto se však mohly proti svému případnému zadržení odvolat. Přestože většina jeho kontroverzních ustanovení, včetně povinné registrace či využití internačních táborů, nebyla nikdy uplatněna, znamenal McCarranův zákon výrazný zásah do občanských práv, který mohla atmosféra probíhající korejské války jen těžko ospravedlnit.

2.7 Kampaň proti generálu Marshallovi

Do vrcholné politiky se generál George C. Marshall, jenž byl v letech 1947-1949 Achesonovým předchůdcem ve funkci státního tajemníka a výrazně se tedy podílel na formulování Trumanovy antikomunistické zahraniční politiky, vrátil v září 1950. Truman jej tehdy přesvědčil, aby vedl department obrany. Stalo se tak poté, co prezidentovy vážné rozpory s dosavadním tajemníkem Louisem Johnsonem, který patřil ke stoupencům strategie preventivní války a spolu s MacArthurem prosazoval četné obranné závazky vůči čínským

---

⁵² http://www.trumanlibrary.org/publicpapers/viewpapers.php?pid=883_29.4.2006

⁵³ Úplné znění McCarranova zákona: http://tucnak.fsv.cuni.cz/~calda/Documents/1950s/Inter_Security_50.html

---

nacionalistům, vyvrcholily Johnsonovou vynucenou rezignací. Jmenováním nadstranického Marshalla, které se mu již dříve osvědčilo v případě státního departmentu, se Truman snažil rozptýlit ostrou kritiku zahraničněpolitických aktivit jeho vlády, zaznívající především z řad republikánské pravice.

Tato prezidentova očekávání se ovšem nenaplnila. Marshall se záhy stal terčem stejných politických útoků, jimž musel už delší dobu čelit jeho kolega Acheson. Problémy nastaly již při schvalování Marshallova jmenování do funkce, jež vyžadovalo přijetí zvláštního legislativního ustanovení, neboť generál nadále formálně zůstával v aktivní vojenské službě. Republikánský senátor William Jenner při jednání o příslušném návrhu prohlásil: „*Generál Marshall je nejen ochotný, ale dokonce dychtivý hrát roli toho, kdo kryje zrádce. Pravda je, že to pro něj zdaleka není nová role, protože generál George C. Marshall je živoucí lež... Jak může tento Senát schválit jmenování generála Marshalla a tak z něj učinit siamské dvojče Deana Achesona, s nímž by ovládal dva nejdůležitější posty v exekutivě?*“⁵⁴ Toto vystoupení sice Marshallovu nástupu do departmentu obrany nezabránilo, avšak McCarthy již tehdy podmiňoval svou podporu Marshallovi jeho závazkem, že se v nové funkci bude důsledně řídit radami generála MacArthura.

Právě Marshallovy silící spory s velitelem vojsk OSN v Koreji, který opakovaně ignoroval Trumanovy instrukce a ve snaze zmařit plánované vyjednávání s Čínou o podmínkách příměří veřejně kritizoval prezidentovo rozhodnutí omezit vojenské operace pouze na korejské území, nakonec tajemníka obrany na počátku dubna 1951 přiměly připojit se k Achesonovi a doporučit MacArthurovo odvolání. Přestože prezident převzal za toto zásadní rozhodnutí plnou politickou odpovědnost, Marshallovo stanovisko v této kauze představovalo pro MacArthurovy pravicové stoupence v Kongresu dostatečný důvod k zahájení další nevybíravé kampaně namířené proti osobě Trumanova tajemníka obrany.

Během následujícího vyšetřování celé záležitosti Senátem, jež nastalo po triumfálním návratu Douglase MacArthura do Washingtonu, byl Marshall spolu s Achesonem a ostatními aktéry podroben řadě nepříjemných otázek týkajících se okolností MacArthurova odvolání, které velmi nelibě nesla nejen opozice, ale i americká veřejnost. Ve svých výpovědích tajemník obrany obhajoval oprávněnost Trumanova rozhodnutí s tím, že jednání generála MacArthura odporovalo deklarované národní politice a zatáhlo by USA do vleklého konfliktu v Asii se závažnými následky pro soudržnost mezinárodní válečné koalice, jejíž vojska

---

⁵⁴ ACHESON, Dean: Present at the Creation..., s. 365.

---

bojovala v Koreji pod praporem OSN, i pro bezpečnost západní Evropy. Většina Američanů však tyto argumenty přijímala jen velmi těžko, a tak její pochybnosti nadále přetrvávaly.

Této situace obratně využil senátor Joseph McCarthy, který se svého úkolu Marshalla zdiskreditovat zhostil s urputností sobě vlastní. Dne 14. června 1951 za tímto účelem přednesl v Senátu, za přítomnosti pouhé hrstky svých kolegů, obsáhlý téměř tříhodinový projev, jehož 169 stran ve skutečnosti sepsal washingtonský sloupkař a McCarthyho spojenec jménem Forrest Davis. V jakémisi přehledu Marshallovy kariéry od vypuknutí druhé světové války, kdy stanul ve funkci náčelníka generálního štábu až po jeho jmenování tajemníkem obrany v září 1950, se McCarthy snažil zpochybnit Marshallovu kompetenci jako představitele armády i jako politika, jeho loajalitu vůči USA i úmysl hájit americké zájmy.

V úvodu svého projevu, který vyšel v knižní podobě pod názvem „*America's Retreat from Victory*“ a podtitulem „*The Story of George Catlett Marshall*“, senátor konstatoval: „*Společně s tolika svými spoluobčany jsem znepokojen a zděšen naším morálním i mocenským oslabením.*“⁵⁵ A následně dodal: „*...bylo to Trumanovo křídlo Demokratické strany, shromážděné v coloradském Denveru, jež jmenovalo muže zodpovědné za tuto katastrofu, kterou nazvalo 'velkým vítězstvím' – Deana Gooderhama Achesona a George Catletta Marshalla.*“⁵⁶ Téhož Marshalla, který se podle McCarthyho slov díky liberálně-levicové demokratické propagandě stal „*největším žijícím Američanem*“ a „*mistrem globální strategie.*“⁵⁷ Senátor upozorňoval, že Marshall, tradičně se vyhýbající publicitě, zůstává, navzdory svému obrovskému vlivu na zahraniční i bezpečnostní politiku země, pro veřejnost téměř neznámou postavou. Nabídl tedy Američanům svůj vlastní pohled na generála Marshalla, který rozhodně nebyl nijak lichotivý. McCarthy nenechal na této osobnosti ani nitku suchou.

Ve svém vystoupení, zabývajícím se strategií Trumanovy vlády a shrnujícím generálovu odpovědnost za klíčová politická rozhodnutí uplynulého desetiletí, senátor nazývá Marshallovo potvrzení do funkce tajemníka obrany „*černým dnem pro Ameriku*“⁵⁸, neboť se tím prý ještě zvýší slabost USA v porovnání s rostoucí silou Sovětského svazu. McCarthy je přesvědčen, že Spojené státy se „*s Marshalem opět po Achesonově boku a s jimi ovládaným prezidentem ve vztahu k Rusku nepochybně vydají onou starou cestou appeasementu.*“⁵⁹

---

⁵⁵ MCCARTHY, Joseph R.: *America's Retreat from Victory*..., s. 1.

⁵⁶ Tamtéž, s. 2.

⁵⁷ Tamtéž, s. 3.

⁵⁸ Tamtéž, s. 130.

⁵⁹ Tamtéž, s. 132.

Trumana wisconsinský senátor označuje za pouhou loutku v rukou zrádců vedených tajemníkem obrany a státním tajemníkem.

Dále podotýká, že zatímco v létě 1945 stály vítězné USA na vrcholu své moci a slávy, v zimě 1951 se ocitly prakticky bez jakýchkoli loajálních spojenců. Na rozdíl od Sovětského svazu, jenž za pouhých pět let získal pod svou kontrolu území s více než 900 milióny obyvatel, včetně mocné a strategicky významné Číny, a jehož vliv dále stoupá. Marshall s Achesonem podle McCarthyho vedli a dále vedou americkou zahraniční politiku na Dálném východě i v Evropě v duchu zbabělého usmiřování Sovětů. Nečekaně rychlý pokles americké moci v letech 1945 - 1951 si lze podle senátora vysvětlit jediňe jako nevyhnutelný důsledek „obrovské konspirace“⁶⁰, která evidentně zasahuje až do těch nejvyšších kruhů. A generál Douglas MacArthur byl údajně odvolán právě proto, že se s ohledem na skutečné americké zájmy na Dálném východě pokusil tomuto spiknutí zabránit. Odpověď na otázku, kam až zmíněné spiknutí sahá, McCarthy nalézá v záznamech o generálu Marshallovi datovaných od jara 1942.

Na základě úryvků z nejrůznějších projevů či zpráv amerických i zahraničních politiků a armádních představitelů dochází McCarthy ve svém hodnocení Marshallovy úlohy v klíčových válečných i poválečných událostech k následujícím závěrům. George Marshall jako náčelník generálního štábu převzal po ovládnutí severní Afriky Spojenci od prezidenta Franklina D. Roosevelta strategické vedení války a svými osudovými rozhodnutími podle senátora umožnil sovětskou mocenskou expanzi v Evropě i v Asii. Na konferenci v Teheránu se postavil proti britskému premiérovi Churchillovi prosazujícímu postup spojených britsko-amerických sil z Itálie dál do východní Evropy a na Balkán, čímž údajně Marshall umožnil Rusům toto území ovládnout. Dále prý prosadil neblahý kurs teritoriálních ústupků Sovětskému svazu na Dálném východě, aby tím přiměl Stalina vstoupit do války proti Japonsku, která však byla dle McCarthyho již na počátku roku 1945 prakticky rozhodnuta. Tím, že údajně přiměl prezidenta Roosevelta souhlasit s tajnými dohodami z Jalty, generál Marshall údajně pomohl obnovit mocenské pozice Sovětského svazu ve strategicky významném Mandžusku.

Právě ovládnutí mandžuského území Rusy McCarthy označuje za čin, který zpečetil osud Čínské republiky vedené generálem Čankajškem. O Marshallově „čínské politice“ senátor prohlašuje, že Spojené státy „zničením Číny připravila o velkého a spolehlivého

---

⁶⁰ MCCARTHY: America's Retreat from Victory..., s. 136.

---

*spojenec, nárazník proti sovětskému imperialismu, s nímž jsme nyní ve válce.*⁶¹ Během své mise v Číně, která trvala od prosince 1945 do ledna 1947, Marshall rozhodl o ročním embargu na dovoz zbraní do Čínské republiky a pod nátlakem donutil Čankajška zastavit válečné operace proti komunistickým povstalcům sloužícím sovětským zájmům. Tím, argumentuje McCarthy, podkopal morálku nacionalistických sil a zároveň uchránil čínské komunisty od hrozící porážky. Již jako státní tajemník pak pomohl roku 1948 sabotovat zákon o vojenské pomoci Číně ve výši 125 milionů dolarů. Marshallova strategie v McCarthyho očích způsobila vítězství Mao Ce-tungových komunistů, které jednoznačně podporoval Sovětský svaz. Vítězní čínští komunisté, které McCarthy nazývá Marshallovými přáteli, pak se Stalinovým souhlasem vstoupili na počátku listopadu 1950 do války v Koreji.

Hlavní zodpovědnost za právě probíhající korejský konflikt přisuzuje senátor právě Marshallovi, neboť prý společně s Achesonem udělali vše pro to, aby Sověti získali spřátelenou vládu v Číně a Američané museli vést krvavou a nesmyslnou válku v Koreji. Nabídku příměří, kterou Trumanův kabinet v lednu 1951 adresoval Pekingu označuje za opovržením hodnou zbabělost, jež by byla vyústila v ostudný odchod Američanů z Koreje, pokud by byla přijata. Upozorňuje, že demokratická vláda se nerozvážně snaží přenechat Tchaj-wan nepříteli a dosáhnout v Koreji zastavení palby místo toho, aby zvolila onen správný a odvážný postup stanovený generálem MacArthurem. Ten byl údajně tím posledním představitelem, který mohl zamezit realizaci osudné Marshallovy politiky na Dálném východě. Svou analýzu korejského konfliktu uzavírá McCarthy tvrzením, že za vypuknutí války může právě důkladně promyšlená strategie tehdejšího tajemníka obrany.

Po výčtu zmíněných údajných Marshallových osobních selhání se McCarthy táže americké veřejnosti, kam dál zavede Spojené státy Marshallova politika. Konstatuje, že cílem „*nesmírného spiknutí*“, jehož je tehdejší tajemník obrany vedle státního tajemníka Achesona hlavním aktérem, je „*...zmenšit vliv Spojených států na světové dění, oslabit nás vojensky, znepokojit nás řečmi o kapitulaci na Dálném východě a narušit naše odhodlání vzdorovat zlu. K čemu to povede? K tomu, že budeme zastaveni a frustrováni a nakonec se staneme obětmi sovětských intrik na našem území a ruské vojenské síly za našimi hranicemi.*“⁶²

McCarthyho nekorektní projev na adresu George Marshalla vzápětí ostře odsoudil jak Adlai Stevenson, pozdější kandidát Demokratické strany pro blížící se prezidentské volby, tak bývalý americký vyslanec v Číně generál Albert C. Wedemeyer. Distancovala se od něj dokonce i řada McCarthyho dosavadních stoupců v Kongresu. Ze strany čínské lobby

---

⁶¹ MCCARTHY, Joseph R.: *America's Retreat from Victory...*, s. 137.

---

přesto i nadále zaznívaly hlasy volající po Marshallově rezignaci na post tajemníka obrany. Senátor William Jenner z Indiany se připojil k McCarthymu a společně obviňovali Marshalla z velezrady⁶³. Nemocný Marshall, znechucený a vysílený lavinou vykonstruovaných obvinění, jimiž trpěla i jeho rodina, tlaku nakonec ustoupil a v září 1951 se své funkce v Trumanově vládě vzdal. Ve vedení departmentu obrany Marshalla vystřídal jeho dosavadní zástupce Robert A. Lovett. Prezidentovu podporu však Marshall nikdy neztratil a po Marshallově odchodu z politiky Truman inicioval jeho nominaci na Nobelovu cenu míru za program evropské hospodářské obnovy. Ta byla Marshallovi udělena dne 31. října 1953.

2.8 McCarthyho role v prezidentských volbách 1952

Přestože Trumanovi nic nebránilo v tom, aby usiloval o znovuzvolení do Bílého domu, svou kandidaturu stávající prezident nakonec stáhl. Přiměla jej k tomu řada důvodů. Dobře si uvědomoval, že důvěryhodnost jeho vlády kvůli kampaním McCarthyho a dalších pravicových republikánů značně utrpěla a že nemůže příliš počítat ani s podporou veřejnosti, neboť jeho popularita stále klesala. Prezidentovu pozici navíc ztěžovala neuspokojivá situace v Koreji, kde se stále nedařilo dojednat příměří.

Své rozhodnutí Truman oznámil koncem března 1952 a v demokratické nominační kampani podpořil Adlaie Stevenzona, který předtím už dvakrát kandidaturu na prezidenta odmítl. Jak podotýká Acheson ve svých pamětech, Demokratická strana nebyla na hledání nového lídra připravena a neměla ani příliš mnoho osobností, které by Trumana mohly nahradit.⁶⁴ Nakonec tedy demokraté dali důvěru Stevensonovi. Ten původně proti republikánskému favoritovi Eisenhowerovi kandidovat nechtěl, ale když se pro něj strana rozhodla, nominaci přijal. Nepatřil k Trumanově exekutivě, a tak mohl být jen těžko obviňován z chyb, kterých se dopustila. Ve Stevensonův prospěch hovořila i poměrně velká podpora illinoiských voličů, která mu v předchozích volbách zajistila úřad guvernéra. Přestože se Trumanovi nelíbil styl, v němž zdrženlivý Stevenson svou kampaň vedl, na veřejnosti za něj energicky loboval. Pozice demokratů ale nadále slábla, zatímco republikáni pokračovali ve své kritice dosavadní politiky zadržování komunismu, kterou odsuzovali jako „*negativní, nemorální a neúčinnou*.“⁶⁵ V Senátu republikánská pravice opět požadovala Achesonovo odvolání. Eisenhower pak ve svém zářijovém proslovu v Cincinnati nečekaně

---

⁶² MCCARTHY, Joseph R.: *America's Retreat from Victory...*, s. 138.

⁶³ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy, 24.4.2006

⁶⁴ ACHESON: *Present at the Creation...*, s. 632.

---

navázal na předchozí obvinění senátora Tafta, podle nichž nese státní tajemník za vypuknutí korejské války přímou politickou odpovědnost. V této souvislosti citoval výňatky z Achesonova projevu v Národním tiskovém klubu.

Oba uchazeči o prezidentský post na veřejnosti zaujímali k McCarthymu a jeho antikomunistickým aktivitám zcela odlišný postoj. Adlai Stevenson nepřestal senátorovy praktiky kritizovat ani v průběhu předvolební kampaně s rizikem, že tím republikánskou pravici ještě více poštvě proti sobě a ta pravděpodobně odpoví dalšími nevybíravými útoky. V nich McCarthy a ostatní razantní antikomunisté, včetně ambiciózního kandidáta na viceprezidenta Richarda Nixona, naráželi na Stevensonovu spojitost s Algerem Hissem, v jehož prospěch illinoiský guvernér během soudního řízení svědčil. Sám McCarthy ve svých vystoupeních s oblibou nazýval Stevensona Hissovým křestním jménem. Senátor Jenner voliče varoval, že pokud by se Stevenson dostal do Bílého domu, zasloužil by se o Hissovo propuštění. Energický Nixon v čele republikánské pravice označoval demokratického kandidáta za „*Adlaie usmiřovače*“⁶⁶, který není schopen proti komunismu účinně bojovat.

Umírněný republikán Eisenhower, který neměl rád vnitropolitické tahanice, zvolil jiný přístup a přestože McCarthym hluboce pohrdal, rozhodl se nepouštět se s ním a s jeho oddanými stoupenci do otevřené konfrontace, neboť nechtěl v Republikánské straně způsobit rozkol. Na adresu wisconsinského senátora Eisenhower v této souvislosti často v zákulisí prohlašoval: „*Nebudu se s tím chlapem bít v bahně.*“⁶⁷ Když v době probíhající kampaně zavítal i do McCarthyho domovského státu Wisconsin, chystal se zde přednést projev odsuzující nedávnou kampaň proti Marshallovi, jenž byl jeho dlouholetým kolegou. Na doporučení svých konzervativních poradců však ustoupil od původních záměrů a ve svém vystoupení se o Marshallovi raději vůbec nezmínil. Domníval se, že za dané situace bude nejlepší McCarthyho prostě ignorovat. Wisconsinský senátor, jenž se v listopadových volbách ziskem 54 procent hlasů dočkal svého znovuzvolení a zasloužil se o diskreditaci nejednoho demokratického politika včetně svého předního oponenta senátora Williama Bentona z Connecticutu, tak zatím mohl dále pokračovat ve svém antikomunistickém tažení.

Je zřejmé, že se McCarthy v prezidentské kampani řídil vlastní strategií a jednal nezávisle na stranickém vedení. Ve svém předvolebním projevu v Milwaukee například označil za počátek svého boje proti komunismu 22. květen 1949, den úmrtí bývalého tajemníka obrany Jamese Forrestala, jenž pravděpodobně spáchal sebevraždu. McCarthy však

---

⁶⁵ ACHESON: *Present at the Creation...*, s. 690.

⁶⁶ TINDALL - SHI: *Dějiny spojených států amerických*, s. 666.

⁶⁷ FRIED, Richard: *Nightmare in Red...*, s. 135.

---

zcela bezostyšně tvrdil, že Forrestalovu smrt způsobili komunisté, kteří ho uštvali k smrti.⁶⁸ Senátorovy útoky na vládnoucí demokraty a jimi prosazovanou zahraniční politiku ale předním republikánům jednoznačně nahrávaly a ti si toho byli dobře vědomi.

McCarthyho a jeho mediální výstupy však není možné označit za hlavní příčinu Eisenhowerova přesvědčivého volebního vítězství (Eisenhower získal 33,9 milionů hlasů, což činilo 55,1 procent voličských hlasů, a triumfoval ve 39 z tehdejších osmačtyřiceti států Unie.⁶⁹) Za ním stála především obrovská popularita republikánského kandidáta. Eisenhower byl charismatický válečný hrdina – velitel spojenecké invaze v Normandii, jehož znal každý Američan. To se o nepříliš výrazném Stevensonovi, jenž se svým sofistickým vystupováním prezentoval především jako kandidát intelektuálů, skutečně říci nedalo. Republikánům se navíc díky Eisenhowerovi, který veřejnosti unavené zdánlivě nekonečným protahováním korejské války sliboval „*brzký a čestný mír*“⁷⁰, podařilo uspět i v těch státech, které po celá desetiletí volily demokraty, což platilo především o americkém Jihu.

2.9 Republikánské vítězství a změna McCarthyho postavení

Přestože se většina historiků shoduje v tom, že Eisenhowerův nástup do Bílého domu učinil McCarthyho pád nevyhnutelným, zpočátku tomu nic nenasvědčovalo. Krátce po svém znovuzvolení se Joseph McCarthy stal předsedou senátního Výboru pro činnost vlády (*Senate Committee on Government Operations*) a také stálého senátního Podvýboru pro vyšetřování podvrtné činnosti (*Senate Permanent Subcommittee on Investigations*, PSI), jehož poradci jmenoval Roye Cohna, kterého mu doporučil sám J.Edgar Hoover, a mladého právníka Roberta F. Kennedyho. Stále ještě se těšil obrovské publicitě a značnému politickému vlivu. Znovu a znovu se objevoval na titulních stranách nejčtenějších novin a zdálo se, že je na vrcholu moci. Výše zmíněný Eisenhowerův zdrženlivý postoj k McCarthymu přetrvával i v prvním roce jeho prezidentského období. Prezident věděl, že se McCarthy se svým antikomunistickým zápallem dosud těší velkému respektu pravicového křídla strany a nechtěl si ho znepřátelit, neboť by tak snadno mohl ztratit většinovou podporu v Kongresu. Útokem na symbol domácího antikomunismu by navíc Eisenhower v očích veřejnosti zpochybnil jeho význam pro samotnou Republikánskou stranu, jež na něm postavila svou předvolební kampaň.

---

⁶⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy, 24.4.2006

⁶⁹ TINDALL – SHI: Dějiny spojených států amerických, s. 834.

Jednou z klíčových událostí, jež hovořily v McCarthyho neprospěch, však bylo ukončení zdlouhavé války v Koreji. Po podpisu příměří 27. července 1953 pominul strach z bezprostředního ohrožení národní bezpečnosti, jehož dovedl wisconsinský senátor mistrně využívat. Jeho rozpory s Eisenhowerovou vládou dále zesílily, neboť se snažil přímo zasahovat do americké zahraniční politiky, což prezident ani státní tajemník John F. Dulles nehodlali připustit. V zákulisí proto tahali za nitky, aby spolu s jeho ignorováním na veřejnosti McCarthyho pozici postupně oslabili. Touto taktikou mu ovšem umožňovali převzít iniciativu a být stále o krok před nimi.

Senátor se však kvůli své posedlosti antikomunismem dopouštěl čím dál větších přehmatů, aniž by si uvědomoval jejich konečné následky. Když jmenoval novináře J. B. Matthewse, jenž označil protestantské duchovní za největší skupinu v Americe podporující komunismus, jedním ze svých spolupracovníků, poštvál proti sobě nejen protestantské církve, ale i řadu předních republikánských politiků. Teprve ostrý střet s vrcholnými představiteli americké armády, k němuž došlo na podzim 1953 v souvislosti s McCarthyho úmyslem odhalit údajné komunistické spiknutí přímo v tajném výzkumném centru v Camp Evans, přesvědčil Eisenhowera, že je třeba McCarthyho škodlivým aktivitám učinit přítrž. Pověřil proto Nixona a armádní činitele jeho diskreditací, k níž nemalou měrou přispěli také McCarthyho odpůrci z řad novinářů v čele s Drewem Pearsonem, který proti wisconsinskému senátorovi vystupoval od samého počátku. Během téměř dva měsíce trvajících slyšení Armáda–McCarthy, jímž McCarthyho konflikt s armádou vyvrcholil, se senátor před očima milionů Američanů u televizních obrazovek svým bezohledným vystupováním zcela znemožnil. Počátkem prosince 1954 mu byla na základě doporučení tzv. Watkinsovy komise 67 hlasy demokratů a umírněných republikánů udělena důtka za porušování pravidel Senátu. Když McCarthy přišel o křeslo předsedy PSI a tisk ho začal ignorovat, nikdo nepochyboval, že McCarthyho závratná politická kariéra definitivně skončila.

---

⁷⁰ TINDALL – SHI: Dějiny spojených států amerických , s. 666.

---

3 Závěr

Zhodnocení příčin a důsledků McCarthyho protivládního tažení

Svémi programy prověřujícími loajalitu federálních zaměstnanců a s nimi spojená bezpečnostní rizika, deportacemi zahraničních komunistů a zejména stíháním těch domácích na základě Smithova zákona nese Trumanova demokratická exekutiva do určité míry spoluodpovědnost za nastolení takové vnitropolitické i společenské atmosféry, která byla pro McCarthyho nástup příznivá. Ještě mnohem víc této atmosféře nahrával již samotný pocit strachu, který zachvátil americkou veřejnost v důsledku vrcholícího napětí ve vztazích mezi Spojenými státy a Sovětským svazem. Ale teprve obratný demagog schopný manipulovat médii, jímž senátor Joseph McCarthy bezpochyby byl, dokázal s výraznou podporou republikánské pravice výše zmíněné okolnosti dokonale využít k zahájení nemilosrdné křížové výpravy nejen proti svým politickým oponentům, ale proti všem údajným komunistům a podvratným živlům ve federálních institucích.

Je třeba podotknout, že nekompromisní antikomunismus patřil k již tradičním republikánským tématům a přestože během předvolební kampaně 1948 díky postoji Thomase Deweyho nepřinesl očekávané výsledky, republikáni ho nepřestávali považovat za svůj politický trumf a ústřední bod svého programu. A přestože si mnozí z nich uvědomovali, že McCarthy už zašel ve svém antikomunistickém tažení příliš daleko, poměrně dlouho nehodlali připustit, aby následkem senátorovy diskreditace ztratili téma, jež jim má po dlouhých dvaceti letech čekání v opozici konečně zajistit návrat k výkonné moci. Když toho republikánské vedení dosáhlo, stával se pro něj McCarthy se svou neutuchající kampaní namířenou proti Washingtonu a nejvýznamnějším institucím v zemi stále větší přítěží, jíž bude lepší se zbavit. Pověstnou poslední kapkou se nakonec stalo senátorovo rozhodnutí vyřídit si účty s armádou, jejíž představitelé zpochybnili jeho autoritu a postavili se mu na odpor.

Dále nelze opomenout skutečnost, že hlavní podněty k tvrdému postupu vůči americkým komunistům a takzvaným podvratným živlům, ať už skutečným nebo domnělým, nepřicházely od prezidenta Trumana, Achesona nebo Marshalla, ale od konzervativních politiků zasedajících ve sněmovním Výboru pro neamerickou činnost (HUAC) nebo v jiných vyšetřovacích výborech a komisích Kongresu. Většina z nich se přitom hlásila k pravicovému křídlu Republikánské strany, i když mezi nimi nechyběli ani konzervativní demokraté typu senátora McCarrana nespokojení s antikomunistickou politikou Trumanovy exekutivy, kterou

---

v době vrcholící studené války považovali za málo účinnou a nedůslednou. Tyto kritiky spojovalo rovněž jejich opovržení politikou Rooseveltova Nového úřadu, který podle nich přinesl příliš velké zásahy do ekonomiky a zřetelným posílením exekutivy narušil tradiční systém takzvaných „brzd a protivah“ (*checks and balances*) založený na separaci a vzájemném vyvažování zákonodárné, výkonné a soudní moci.

To, že Trumanovy antikomunistické iniciativy protivládní politici zpochybňovali již poměrně dlouhou dobu před McCarthyho nástupem, spíše potvrzuje, že senátorovo tažení čerpalo zejména z argumentů konzervativní pravice a jí blízké čínské lobby, podle nichž stávající exekutiva a především státní department, na obranu národní bezpečnosti před komunistickou hrozbou zcela rezignovaly a nechávají domácím i zahraničním komunistům naprosto volné ruce.

Na závěr považuji za nutné zmínit důsledky McCarthyho křížového tažení, které ve Spojených státech přetrvávaly ještě dlouho po senátorově pádu. Slibná kariéra řady liberálně smýšlejících diplomatů, vládních poradců i zaměstnanců byla zničena, což patrně nejvíce poznamenalo státní department a jeho Sekci pro Dálný východ.

Již tak slabou CP USA tažení těžce poznamenalo. Výrazně přispělo k tomu, že se CP USA na několik desetiletí ocitla v naprosté politické izolaci. Její stranická struktura byla téměř rozbita, její členská základna i vliv se dále ztenčovaly. Značně naopak posílilo krajně pravicové křídlo amerického politického spektra, charakteristické extrémním antikomunismem, které převážilo nad konkurenčními liberálními proudy dominujícími za prezidentství Franklina D. Roosevelta.

Téměř všudypřítomná posedlost Američanů podvratnou činností komunistů a jejich sympatizantů v různých sférách veřejného života rovněž poněkud zastínila respektování některých základních politických i občanských práv. Osoby předvolané před HUAC, PSI nebo jiné instituce Kongresu, které odmítaly vypovídat o své politické příslušnosti, což jim umožňoval I. dodatek Ústavy, nebo se odvolávaly na V. dodatek, podle něhož nesměly být nuceny svědčit samy proti sobě, byly poměrně často obviněny z „urážky Kongresu“ (*contempt of Congress*) a na základě toho i odsouzeny.

McCarthyho nekompromisní antikomunismus poznamenal rovněž zahraniční politiku Spojených států, v níž na poměrně dlouhou dobu vymizela jakákoli alternativa vůči prosazované nepružné antikomunistické linii, což se zvláště zřetelně a také bolestně projevilo v jihovýchodní Asii. Především vyčerpávající válka ve Vietnamu, v níž byly USA nakonec nuceny opustit své spojence i deklarované poslání šířit demokratické principy, ukázala Američanům slabiny této krátkozraké politiky.

---

4 Resumé

Senator Joseph R. McCarthy, a right-wing Republican from Wisconsin, gained enormous publicity and influence over public opinion by leading the 1950s anti-Communist crusade in the United States. At the beginning of the crusade McCarthy targeted primarily at the State Department, headed by the Secretary of State Dean G. Acheson, which he was accusing of harboring members of the Communist Party (CP USA) as well as officials with Communist affiliations. The Wisconsin Senator was also asserting that subversive activities of these disloyal federal employees had affected the foreign policy of the Truman administration.

Even though McCarthy usually lacked conclusive evidence for his accusations, he managed to question previous anti-Communist initiatives of President Truman and his Cabinet, which included the federal loyalty program and the prosecution of the top American Communists. McCarthy's anti-government campaign turned out to be extremely damaging to Truman and other prominent Democrats, because it exploited anxieties of Americans elicited by a series of unexpected events which happened in the U.S. and abroad. The fall of China under the Communist rule and conviction of Alger Hiss, a former high-level official of the State Department, for perjury concerning his denial of previous cooperation with Communist Party members seemed to prove that the Administration did not fight communism hard enough. This all occurred at the time when the Cold War was proceeding, and the relations between the U.S. and the USSR were rapidly deteriorating.

Democratic leaders, who had been under attack of right-wing Republicans for quite a long time, intended to discredit McCarthy by initiating congressional inquiry which was directed by the Tydings Committee. During the hearings, many conservative Republicans in Congress openly supported McCarthy, and the Administration's attempt to stop his crusade failed. Radical anti-communism, which McCarthy represented, had already become the most powerful issue of American politics.

Shortly after the outbreak of the Korean War in June 1950 President Truman and the Secretary of State Acheson had to face another fierce campaign of Senator McCarthy and his followers from the right wing of the Republican Party. McCarthy and other critics found the government responsible for having invited the Communist aggression in the Far East, which the United Nations forces were trying to repel under General MacArthur's command. Truman, who had lost his control over the Internal Security issue, decided to appoint George C. Marshall the Secretary of Defense. The President expected that Marshall's nonpartisan

---

policy would calm domestic tensions. Even this Truman's tactic finally went wrong. In April 1951 Marshall agreed with President's intention to dismiss General MacArthur, who had repeatedly ignored instructions of his superiors and had torpedoed Truman's truce appeal. The response of both Republican politicians and American public to MacArthur's dismissal was very bitter. In September 1951 Marshall, who had been exposed to fierce attacks of McCarthy and other right-wing Republicans, chose resignation.

The popularity of the Administration was rapidly decreasing, as it had lost previous credit for redbaiting. Truman refused to run for presidency for the second time and the Democrats, whose political style had been challenged, lost in the presidential elections of 1952. Landslide victory of Dwight D. Eisenhower enabled the Republican Party to regain the executive power after twenty years of staying in opposition. McCarthy's anti-Communist crusade continued until his clash with the U.S. Army in 1954, which led to his character assassination.

Various attempts have been made to explain the origins of McCarthy's crusade against the State Department and other federal institutions. At the end of my thesis I have come to the conclusion that the crusade resulted primarily from the frustration of the right-wing Republicans and from their disdain for political elite of the Democratic Party related to the New Deal. The crusade was so successful, because it exploited the anti-Communist issue, thrived on anxieties elicited by the Cold War and reached its climax at the time when the Chinese military intervention in the Korean War forced American government to abandon its previous political aims.

Tough attitude to the Communist issue had been viewed as a traditional Republican theme long before McCarthy initiated his rampant anti-Communist campaign. Even though many prominent Republican politicians admitted that the Wisconsin Senator had gone too far in his attacks on the Truman administration, they did not want to oppose him. They were afraid that doing so would mean to question the anti-Communist zeal of the Republican Party itself. When Republican waiting for the executive power finally ended, McCarthy's unflagging campaign against the most significant institutions of the country was considered as inconvenient. McCarthy's reckless attack on the U.S. Army turned out to be the last straw.

Moreover, it was conservative politicians belonging mostly to the Republican Party, and not President Truman, Dean Acheson or George Marshall, who had been urging strict handling with American Communists and subversives, both real and seeming, long before the appearance of Joseph McCarthy.

---

5 Použitá literatura

5.1 Prameny

1. ACHESON, Dean: *Present at the Creation, My Years in the State Department*. W. W. Norton & Company, New York 1969.
2. MCCARTHY, Joseph R.: *America's Retreat from Victory – The Story of George Catlett Marshall*. Western Islands, Boston 1965.

5.2 Sekundární literatura

1. FREELAND, Richard: *The Truman Doctrine and the Origins of McCarthyism: Foreign Policy, Domestic Politics, and Internal Security 1946 – 1948*. A. A. Knopf, New York 1972.
2. FRIED, Richard: *Nightmare in Red: The McCarthy Era in Perspective*. Oxford University Press, New York 1990.
3. HALBERSTAM, David: *The Fifties*. Ballantine Books, New York 1994.
4. PEČENKA, Marek - LUŇÁK, Petr a kol.: *Encyklopedie moderní historie*. Libri, Praha 1999.
5. MASTNÝ, Vojtěch: *Studená válka a sovětský pocit nejistoty 1947 – 1953, Stalinova léta*. Aurora, Praha 2001.
6. TINDALL, George B.- SHI, David E.: *Dějiny Spojených států amerických*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000.
7. TOINETOVÁ, Marie-France: *Hon na čarodějnice 1947-1957: mccarthismus*. Themis, Praha 1999.
8. WANNER, Jan: *George C. Marshall – tvůrce armád a aliancí*. Paseka, Praha 1998.

5.3 Internet

<http://www.trumanlibrary.org/publicpapers/viewpapers.php?pid=883>, 29.4.2006

http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy, 24.4.2006

http://en.wikipedia.org/wiki/Alger_Hiss, 22.4.2006

<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAmccarthy.htm>, 24.4.2006

<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAt Truman.htm>, 30.4.2006

<http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/trials/hiss/hissvenona.html>, 13.5.2006

http://www.bc.edu/bc_org/avp/cas/comm/free_speech/smithactof1940.html, 13.5.2006

http://tucnak.fsv.cuni.cz/~calda/Documents/1950s/Inter_Security_50.html, 24.4.2006

<http://teachingamericanhistory.org/library/index.asp?documentprint=930>, 13.5.2006

<http://nsa.gov/publications/public00039.cfm>, 13.5.2006